

Natura 2000 beheerplan

Deelgebied IB14R: Woluwe Ruigten

Antea Group

Understanding today.
Improving tomorrow.

Colofon

Opdracht

Actualisatie natuurbeheerplannen voor Natura2000-gebieden in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
Gebied IB14R: Woluwe Ruigten

Opdrachtgever

Leefmilieu Brussel: Brussels Instituut voor Milieubeheer (BIM)
Havenlaan 86c 3000
1000 Brussel

Opdrachthouder

Antea Belgium nv
Roderveldlaan 1
2600 Antwerpen
T: +32(0)3 221 55 00
www.anteagroup.be
BTW: BE 414.321.939
RPR Antwerpen 0414.321.939
IBAN: BE81 4062 0904 6124
BIC: KREDBEBB
Antea Group is gecertificeerd volgens ISO9001

Identificatienummer

4675673006_IB14R

Projectmedewerkers

Degrande Sophie
Heylen Olivier
Verwaijen Dave

Datum	Auteur	Status/ revisie	Vrijgave
14 juni 2023	Degrande Sophie Verwaijen Dave	Definitief voorontwerp	Dave Verwaijen

BEHEERPLAN VOOR NATURA-2000 GEBIED IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Deelgebied IB14: Woluwe ruigten

Inhoudsopgave

1	BESCHRIJVING GEBIED IB14R 'WOLUWE RUIGTEN'	3
1.1	SITUERING	3
1.1.1	<i>Algemeen</i>	3
1.1.2	<i>Statuten</i>	4
1.1.3	<i>Korte situering en historiek</i>	4
1.2	BELANG VAN DEELGEBIED IB14R BINNEN SPECIALE BESCHERMINGSZONE I	5
1.2.1	<i>Habitats</i>	5
1.2.2	<i>Soorten</i>	5
1.3	BESCHRIJVING SOORTEN	7
1.3.1	<i>Soorten van communautair belang en soorten van gewestelijk belang</i>	7
1.3.2	<i>Strikt beschermde soorten op het hele gewestelijke grondgebied waarvoor instandhoudingsdoelstellingen werden geformuleerd</i>	8
1.3.3	<i>Overige soorten in deelgebied IB14R</i>	8
1.4	BESCHRIJVING HABITATS	8
1.4.1	<i>Habitats van communautair belang en habitats van gewestelijk belang</i>	8
1.4.2	<i>Overige natuurtypes in deelgebied IB14R</i>	9
2	BESCHRIJVING BEHEERDOELSTELLINGEN	10
2.1	DOELSTELLINGEN OP NIVEAU VAN HABITATS EN SOORTEN VAN COMMUNAUTAIR BELANG EN HABITATS EN SOORTEN VAN GEWESTELIJK BELANG	10
2.2	OVERIGE DOELSTELLINGEN BINNEN DEELGEBIED IB14R	11
2.2.1	<i>Corridor</i>	11
2.2.2	<i>Bos</i>	12
2.2.3	<i>Park met vijver en herenhuis "het Slot"</i>	12
2.2.4	<i>Toegankelijkheid en informatie</i>	13
2.2.5	<i>Woluwe</i>	13
2.3	KNELPUNTEN	14
3	BESCHRIJVING BEHEERMAATREGELEN	15
3.1	OVERZICHT BEHEERMAATREGELEN VOOR DEELGEBIED IB14R	15
3.2	EXOTENBEHEER	25
3.2.1	<i>Invasieve exotische plantensoorten</i>	25
3.2.2	<i>Invasieve exotische diersoorten</i>	25
3.3	VIJVERBEHEER	26
3.4	BOSRANDEN	26
3.5	WOLUWE	26
3.6	PARKBEHEER	27
3.7	SOORTGERICHT BEHEER	27
3.8	BEPERKEN MENSELIJKE VERSTORING	28
4	VRIJSTELLING OP VERBODSBEPALINGEN	29

5	LITERATUUR	30
6	BIJLAGEN	31
6.1	BIJLAGE 1: KADASTRALE PERCELEN.....	32
6.2	BIJLAGE 2: BEPALINGEN MET BETREKKING TOT PATRIMONIUM IN DEELGEBIED IB14R	33
6.3	BIJLAGE 3: DE ROL EN HET BELANG VAN DE DEELGEBIEDEN VOOR DE COHERENTIE VAN SPECIALE BESCHERMINGSZONE I.....	36
6.4	BIJLAGE 4: FOTO'S	37
6.5	BIJLAGE 5: KAARTENBUNDEL DEELGEBIED IB14	38
6.6	BIJLAGE 6: BEGELEIDENDE ACHTERGRONDINFORMATIE BEHEERMAATREGELEN	39
6.6.1	<i>Bestrijding Japanse duizendknoop</i>	39
6.6.2	<i>Beheermaatregelen vijver</i>	39
6.6.3	<i>Woluwe</i>	41

Tabellen

Tabel 1-1: Oppervlaktes in ha van het deelgebied en van de habitattypes in deelgebied IB14R.....	5
Tabel 1-2: Waarnemingen uit waarnemingen.be waarbij "P" = potentie maar geen bevestigde waarneming, "X" = bevestigde waarneming (2011-2021), "Xo" = bevestigde waarneming in omgeving deelgebied < 100m, "Xb" = aanvullende waarnemingen uit het vorig beheerplan en "X"	6
Tabel 1-3: In deelgebied IB11 voorkomende habitats van communautair belang en van gewestelijk belang, op het moment van de aanwijzing (cfr. aanwijzingsbesluit), met vermelding van de algemene beoordeling van de staat van instandhouding op niveau van het deelgebied (vertrekbasis = beoordeling SBZ) en de oppervlakte in het deelgebied.	9
Tabel 2-1: Doelstellingen van uitbreiding, ontwikkeling of omvorming voor SBZ I van toepassing in deelgebied IB14R	10
Tabel 2-2: Doelstellingen van uitbreiding, ontwikkeling of omvorming op niveau van het SBZ I voor de van toepassing zijnde soorten van het deelgebied IB14R	10
Tabel 3-1: Beheermaatregelen voor deelgebied IB14R (O= onderhoud; R= restauratie/verbetering)	16

Figuren

Figuur 1-1: Situering van deelgebied IB14R	4
Figuur 6-1: Afbakening van de bescherming.....	35

Kaarten

Kaart 1.1: Situering deelgebied IB14R en kadastrale percelen
Kaart 1.2 Bestemmingen deelgebied IB14R (gewestelijk bestemmingsplan (GBP)
Kaart 1.3 Habitattypes van communautair belang en hun verwachte evoluties in deelgebied IB14R
Kaart 1.4: Overige natuurtypes in deelgebied IB14R
Kaart 2: Beheerdoelstellingen in deelgebied IB14R
Kaart 3.1: Beheermaatregelen in deelgebied IB14R – zuidelijke zone
Kaart 3.2: Beheermaatregelen in deelgebied IB14R – noordelijke zone

1 Beschrijving gebied IB14R ‘Woluwe ruigten’

Kaart 1.1: Situering deelgebied IB14R en kadastrale percelen

Kaart 1.2 Bestemmingen deelgebied IB14R (gewestelijk bestemmingsplan (GBP))

Kaart 1.3 Habitattypes van communautair belang en hun verwachte evoluties in deelgebied IB14R

Kaart 1.4: Overige natuurtypes in deelgebied IB14R

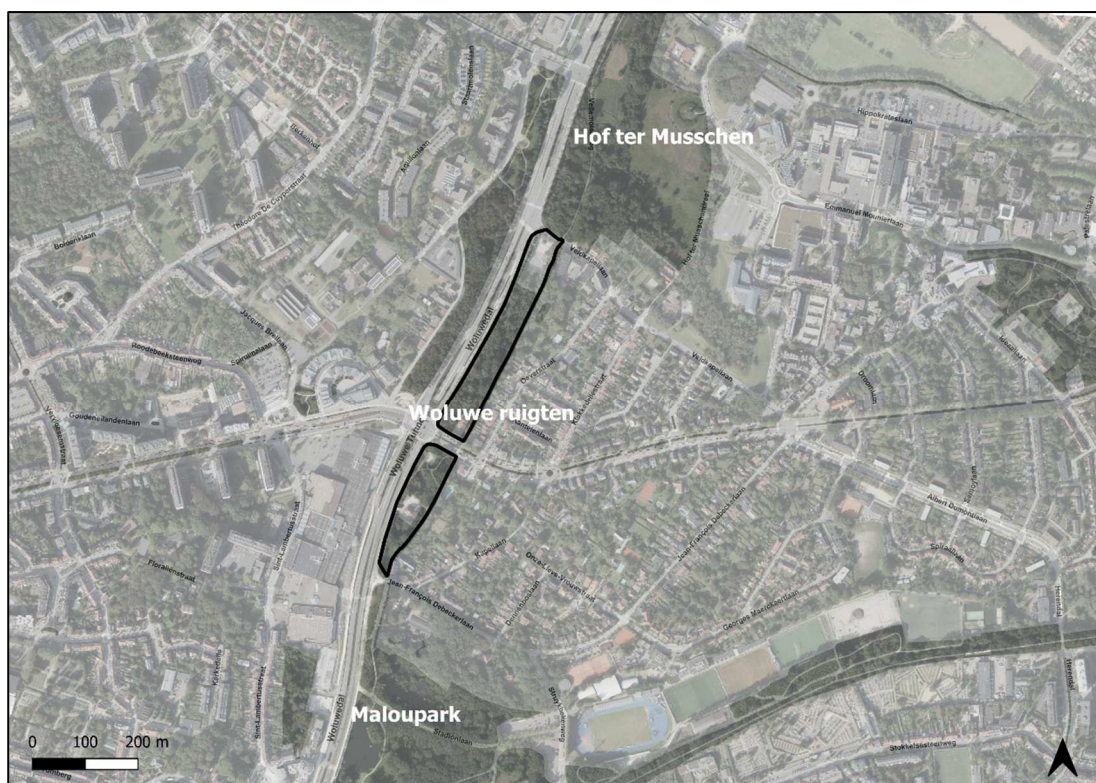
1.1 Situering

1.1.1 Algemeen

Het gebied IB14R maakt deel uit van de speciale beschermingszone (verder SBZ I) “Het Zoniënwoud met bosrand, aangrenzende bosgebieden en Woluwevallei” en bestaat uit twee delen gescheiden door de Emile Vanderveldelaan.

Het deelgebied, gelegen in de gemeente Sint-Lambrechts-Woluwe, wordt beschreven als ‘niet ingerichte openbare groene ruimte’ en heeft een totale oppervlakte van 3,6 ha. De ruigten zijn in eigendom en beheer van de gemeente Sint-Lambrechts-Woluwe. Uitgezonderd het gedeelte ‘Slot’ dat in eigendom en beheer is van Bestuur Uitrusting en Vervoer (verder BUV). Daarenboven is een beperkt gedeelte in privé-eigendom van Belinvest. Kaart 1.1 geeft een algemene situering met de kadastrale percelering en de eigendomssituatie weer.

Het grootste aandeel van het gebied IB14R heeft het statuut van “groengebied” wat, volgens de bijhorende voorschriften, betekent dat het gebied hoofdzakelijk bestemd is voor het behoud en het herstel van het natuurlijk milieu. Aan de kleine oppervlakte in het noorden van het deelgebied werd de bestemming “gebied voor sport of vrijetijdsactiviteiten in de openlucht” toegekend. Binnen het zuidelijk deel heeft een kleine oppervlakte de bestemming “parkgebied” gekregen waardoor deze zone bestemd is voor beplanting, wateroppervlakken en ontspanningsvoorzieningen. Het is de bedoeling dat deze zone in zijn staat behouden blijft of ingericht wordt met het oog op de vervulling van hun sociale, recreatieve, pedagogische, ecologische of landschapsfunctie. Deze bestemming wordt weergegeven op kaart 1.2. Bijkomend worden de naburige bestemmingen rakend aan de SBZ-perimeter op dezelfde kaart meegegeven. Het gaat om een “gebied van collectief belang of van openbare diensten” en een “woongebied”. Er zijn eveneens een aantal aanvullende voorschriften op gebied IB14R van toepassing als ‘gebied van cultureel historische waarde of voor stadsverfraaiing’ (www.pras.irisnet.be).

Figuur 1-1: Situering van deelgebied IB14R

1.1.2 Statuten

Het deelgebied IB14R omvat een bij besluit van 26 mei 1975 beschermd monument 'Voormalig herenhuis het Slot'.

In het noordelijke deel van het deelgebied IB14R bevindt zich het beschermd landschap 'Landschap van de Vellemolenweg' sinds het besluit van 12 februari 1998.

In bijlage 2 worden de beschermingsstatuten en reden van klassering meer in detail besproken.

1.1.3 Korte situering en historiek

Het SBZ-deelgebied bestaat uit twee gedeelten waarvan het noordelijk deel 2,2 hectare groot is en omgeven wordt door de Woluwelaan in het westen, de Oeverstraat in het Oosten de Veldkapellaan langs het noorden en de E. Vanderveldelaan in het zuiden. Deze laatste vormt de grens met het tweede, zuidelijk gelegen deel. Het zuidelijk gedeelte heeft een oppervlakte van 1,4 hectare en wordt langs het oosten omgeven door de Vellemolenstraat en is ten zuiden langs de J.F. Debeckerlaan gelegen. De Woluwe vloeit over de volledige lengte, langs de oostelijke zijde, door of vlak langs de perimeter van deelgebied IB14R.

Het zuidelijk gedeelte van deelgebied IB14R is tevens gekend onder de naam "park van het Slot". Het monument "Het Slot" is een overblijfsel van een oud kasteel dat in 1836 nog door sloten omgeven was, maar later werd omgevormd tot landbouwbedrijf. In 1986-1987 werd het grondig gerestaureerd. Momenteel is het gebouw niet in gebruik. Er zijn inrichtingsplannen in opmaak.

De vijver werd aangelegd in functie van wateropvang tijdens de bouwwerken van de metro. Ook al is de oppervlakte beperkt, toch is er een heus padennetwerk aanwezig dat onder meer, via een tunnel, naar de overkant van de Woluwelaan leidt.

Het noordelijk gedeelte bevat, in tegenstelling tot het zuidelijk gedeelte, één enkel pad parallel aan, en vlak langsheen, de Woluwe.

1.2 Belang van deelgebied IB14R binnen Speciale Beschermingszone I

Bijlage 3 bevat een overkoepelend document voor het SBZ I met de voornaamste bepalingen van het aanwijzingsbesluit en met het relatieve belang van elk deelgebied voor de habitats en soorten van communautair en gewestelijk belang.

1.2.1 Habitats

Binnen de grenzen van IB14R zijn een aantal belangrijke Europese habitats aangemeld, met name 6430 en 91E0. Onderstaande tabel geeft de oppervlaktes weer van de voorkomende habitattypes in deelgebied IB14R. Een uitgebreidere bespreking van de habitattypes volgt onder de tabel.

Tabel 1-1: Oppervlaktes in ha van het deelgebied en van de habitattypes in deelgebied IB14R

	Opp. in deelgebied IB14R (ha)	Totale opp. in SBZ I (ha)
Oppervlakte deelgebied (ha)	3,6	2071
Oppervlakte habitat (ha) in deelgebied		
6430 Voedselrijke ruigten subtype boszomen	0,52	2,32
6430 Voedselrijke ruigten subtype vochtige tot natte ruigten	0,12	4,64
91E0 Alluviale bossen subtype Ruigt-Elzenbos	1,06	3,10

1.2.2 Soorten

Om het belang van het deelgebied voor de verschillende soorten te duiden, wordt in het overkoepelend document (bijlage 3) de aanwezigheid in elk deelgebied van SBZ I gegeven. Er wordt aangegeven of de soort voorkomt in de soortendatabank (2011 – 2021), of de soort vermeld is in het IHD-rapport of in andere relevante databanken werden ingegeven en tenslotte of er potentie is voor de soort. Dat laatste wil zeggen dat er geschikt leefgebied aanwezig is, maar geen bevestigde waarneming. De behandelde soorten zijn die van communautair belang, van gewestelijk belang en de strikt beschermde soorten op gewestelijk grondgebied waarvoor het SBZ werd aangewezen.

In onderstaande tabel worden deze gegevens aangevuld met recentere gegevens uit de soortendatabank van LB (2011 – 2021).

De bespreking van de soorten volgt onder paragraaf 1.3.

Tabel 1-2: Waarnemingen uit waarnemingen.be waarbij "P" = potentie maar geen bevestigde waarneming, "X" = bevestigde waarneming (2011-2021), "Xo" = bevestigde waarneming in omgeving deelgebied < 100m, "Xb" = aanvullende waarnemingen uit het vorig beheerplan en "Xi" = niet opgenomen in de databank maar vermelde aanwezigheid in IHD-rapport"

	IB14R Woluwe Ruigten
Soorten van communautair belang	
1014 - <i>Vertigo angustior</i> – Nauwe korfslak	
1083 - <i>Lucanus cervus</i> – Vliegend hert	
1134 - <i>Rhodeus sericeus amarus</i> – Bittervoorn	X
1318 - <i>Myotis dasycneme</i> – Meervleermuis	P
1321 - <i>Myotis emarginatus</i> – Ingekorven vleermuis	P
1323 - <i>Myotis bechsteinii</i> – Bechsteins vleermuis	P
1304 - <i>Rhinolophus ferrumequinum</i> – Grote hoefijzerneus	
1166 - <i>Triturus cristatus</i> – Kamsalamander	
Soorten van communautair belang waarvoor IHD worden gesteld	
A027 - <i>Ardea alba</i> – Grote zilverreiger	Xo
A068 - <i>Mergus albellus</i> – Nonnetje	
A072 - <i>Pernis apivorus</i> – Wespendif	Xo
A103 - <i>Falco peregrinus</i> – Slechtvalk	Xo
A224 - <i>Caprimulgus europaeus</i> – Nachtzwaluw	
A229 - <i>Alcedo atthis</i> – IJsvogel	X
A236 - <i>Dryocopus martius</i> – Zwarte specht	Xo
A238 - <i>Dendrocopus medius</i> – Middelste bonte specht	
Soorten van gewestelijk belang	
<i>Martes foina</i> – Steenmarter	
<i>Martes martes</i> – Boomarter	
<i>Eliomys quercinus</i> – Eikelmuis	P
<i>Delichon urbica</i> – Huiszwaluw	Xo
<i>Riparia riparia</i> – Oeverzwaluw	
<i>Hirundo rustica</i> – Boerenzwaluw	Xo
<i>Anguis fragilis</i> – Hazelworm	
<i>Lacerta vivipara</i> – Levendbarende hagedis	
<i>Salamandra salamandra</i> – Vuursalamander	
<i>Melolontha melolontha</i> – Meikever	
<i>Carabus auronitens</i> var. <i>putseysi</i> – Gouden schalebijter	
<i>Apatura iris</i> – Grote weerschijnvlinder	Xo
<i>Satyrus w-album</i> – Iepenpage	P
<i>Thecla betulae</i> – Sleedoornpage	P
Soorten die een strikte bescherming genieten	
<i>Myotis brandtii</i> – Brandts vleermuis	P
<i>Myotis mystacinus</i> – Baardvleermuis	P
<i>Myotis nattereri</i> – Franjestaart	P
<i>Plecotus auritus</i> – Gewone grootoorvleermuis	P

<i>Plecotus austriacus</i> – Grijze grootoorvleermuis	P
<i>Pipistrellus pygmaeus</i> - Kleine dwergvleermuis	P
<i>Myotis daubentonii</i> – Watervleermuis	Xo
<i>Nyctalus noctula</i> - Rosse vleermuis	P
<i>Nyctalus leisleri</i> – Bosvleermuis	P
<i>Pipistrellus nathusii</i> - Ruige dwergvleermuis	Xo
<i>Eptesicus serotinus</i> – Laatvlieger	Xo
<i>Pipistrellus pipistrellus</i> - Gewone dwergvleermuis	X
<i>Pipistrellus kuhlii</i> - Kuhls dwergvleermuis	
<i>Mustela putorius</i> – Bunzing	
<i>Mustela nivalis</i> – Wezel	
<i>Neomys fodiens</i> – Waterspitsmuis	Xo
<i>Micromys minutus</i> – Dwergmuis	Xo
<i>Accipiter gentilis</i> – Havik	Xo
<i>Rallus aquaticus</i> – Waterral	Xo
<i>Scolopax rusticola</i> – Houtsnip	Xo
<i>Locustella naevia</i> – Sprinkhaanzanger	
<i>Acrocephalus scirpaceus</i> - Kleine karekiet	Xo
<i>Acrocephalus palustris</i> – Bosrietzanger	Xo
<i>Sylvia curruca</i> – Braamsluiper	Xo
<i>Sylvia communis</i> – Grasmus	X
<i>Lissotriton vulgaris</i> - Kleine watersalamander	X
<i>Lissotriton helveticus</i> – Vinpootsalamander	
<i>Ichthyosaura alpestris</i> – Alpenwatersalamander	X
<i>Proserpinus proserpina</i> – Teunisbloempijlstaart	
<i>Lycaena phlaeas</i> - Kleine vuurvinder	
<i>Aphantopus hyperantus</i> – Koevinkje	Xo
<i>Neottia ovata</i> - Grote keverorchis	
<i>Epipactis phyllanthos</i> - Dichte wespenorchis	
<i>Dactylorhiza fuchsii</i> – Bosorchis	Xo
<i>Dactylorhiza maculata</i> - Gevlekte orchis	Xo
<i>Dactylorhiza praetermissa</i> – Rietorchis	Xo
<i>Ophrys apifera</i> – Bijenorchis	
<i>Lycopodium clavatum</i> - Grote wolfsklauw	

1.3 Beschrijving soorten

In bijlage 3 wordt een overzicht gegeven van de soorten waarvoor het hele SBZ I is aangewezen, met de staat van instandhouding (toestand bij aanwijzing) zoals opgenomen in het aanwijzingsbesluit. In onderstaande paragrafen wordt het voorkomen van de soorten in deelgebied IB14R beschreven, met waar nodig nuances met betrekking tot de staat van instandhouding op niveau van het deelgebied.

1.3.1 Soorten van communautair belang en soorten van gewestelijk belang

Van de soorten van communautair en gewestelijk belang is enkel de ijsvogel waargenomen. De Woluwe, en haar oevers, vormen dan ook een belangrijke verbinding tussen de deelgebieden van de SBZ voor de ijsvogel.

Bittervoorn is met zekerheid aanwezig in de Woluwe die doorheen het deelgebied loopt.

Meervleermuis, ingekorven vleermuis en Bechstein vleermuis zijn recent waargenomen in de omgeving. Bovendien vervult deelgebied IB14R een belangrijke corridorfunctie tussen de verschillende parken van het SBZ I.

Huiszwaluw, boerenzwaluw en grote weerschijnvlinder zijn waargenomen in de omliggende deelgebieden waardoor deelgebied IB14R ook als potentieel leefgebied of corridor een belangrijke rol kan vervullen voor deze soorten.

Soorten zoals zwarte specht waarvoor mogelijk potenties bestaan in het deelgebied, al was het als corridor, zijn reeds waargenomen in het Woluwepark. Wanneer er aandacht is voor iepensoorten en sleedoorn in het gebied, is er ook de mogelijkheid dat iepenpage en sleedoornpage vanuit de omgeving naar het deelgebied komt. Ook voor eikelmuis vormt deelgebied IB14R een groot potentieel door de aanwezigheid van de dichte houtkant en boszones.

De aanwezigheid van relatief vochtige ruigte en de nabijheid van een bos vormt een potentieel leefgebied voor het koevinkje.

1.3.2 **Strikt beschermde soorten op het hele gewestelijke grondgebied waarvoor instandhoudingsdoelstellingen werden geformuleerd**

Een beperkt aantal beschermde soorten zijn waargenomen in het deelgebied, waaronder kleine watersalamander, alpenwatersalamander, grasmus en gewone dwergvleermuis.

In het gebied zijn in elk geval potenties voor verschillende soorten vleermuizen, gezien de aanwezigheid van een aantal oude bomen en een structuurrijk landschap. Bovendien ligt het vlakbij andere, grotere bosrijke deelgebieden waar ook meer recente waarnemingen zijn van verschillende soorten (laatvlieger, rosse vleermuis, bosvleermuis).

1.3.3 **Overige soorten in deelgebied IB14R**

Deelgebied IB14R heeft een belangrijke functie als corridor tussen het Maloupark en Hof ter Musschen en is bij uitbreiding een belangrijk migratiegebied langs de vallei van de Woluwe.

Ten aanzien van vleermuizen maken soorten als watervleermuis, laatvlieger maar ook gewone en ruige dwergvleermuis vermoedelijk gebruik van de corridor IB14R.

Ook al is de verplaatsingsmogelijkheid van amfibieën ten opzichte van vleermuizen beperkter, toch doet een zelfde redenering vermoeden dat amfibieën ook gebruik maken van deelgebied IB14R. Dit niet enkel in functie van migratie meer eveneens als leefgebied. Het noordelijk gedeelte van IB14R bestaat grotendeels uit een gevarieerde opgaande begroeiing waarbinnen de laagste delen zeer vochtig zijn en een aantal sloten bevatten, als restant van een oude Woluwemeander. Het zuidelijk gedeelte bevat een waterpartij die een mogelijke stapsteen vormt voor amfibieën.

Behalve de reeds genoemde soorten zijn ook soorten als grote gele kwikstaart (*Motacilla cinerea*), scheefbloemwitje (*Pieris manni*), bosuil (*Strix aluco*), vuurgoudhaan (*Regulus ignicapilla*), kleine bonte specht (*Dryobates minor*), bruine korenbout (*Libellula fulva*), Europese rode eekhoorn (*Sciurus vulgaris*), sijs (*Spinus spinus*), helmkruidvlinder (*Cucullia scrophulariae*) en bladkoning (*Phylloscopus inornatus*) waargenomen.

1.4 **Beschrijving habitats**

In bijlage 3 wordt een overzicht gegeven van de habitats waarvoor het hele SBZ I is aangewezen, met de staat van instandhouding (toestand bij aanwijzing) zoals opgenomen in het aanwijzingsbesluit. In onderstaande paragrafen wordt het voorkomen van de habitats in het deelgebied IB14R beschreven.

1.4.1 **Habitats van communautair belang en habitats van gewestelijk belang**

Tabel 1-3 geeft een overzicht van de aanwezige communautaire habitattypes en habitattypes van gewestelijk belang in IB14R Woluwe Ruigten. Het voorkomen is ruimtelijk gesitueerd op kaart 1.3.

Tabel 1-3: In deelgebied IB11 voorkomende habitats van communautair belang en van gewestelijk belang, op het moment van de aanwijzing (cfr. aanwijzingsbesluit), met vermelding van de algemene beoordeling van de staat van instandhouding op niveau van het deelgebied (vertrekbasis = beoordeling SBZ) en de oppervlakte in het deelgebied.

Code	Naam	Subtype	Algemene beoordeling (matig, voldoende, goed)	Oppervlakte (ha)
Habitats van communautair belang				
6430	Voedselrijke ruigten	Boszomen	Matig	0,52
6430	Voedselrijke ruigten	Vochtige tot natte ruigten	Matig	0,12
91E0	Alluviale bossen met <i>Alnus glutinosa</i> en <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alnion incanae</i> , <i>Salicon albae</i>)	Ruigt-elzenbos		1,06

Habitattype 6430

In het zuidelijk gedeelte is een ruigte aanwezig waar habitattype 6430 subtype vochtige tot natte ruigte kan aan toegekend worden. Een matige ontwikkelingsgraad is toe te kennen gezien kleine oppervlakte verschillende verstoringen invloeden ondervindt. Deze verstoring is voornamelijk afkomstig van de Woluwelaan, waar onder meer Japanse duizendknoop (*Fallopia japonica*) aanwezig is.

In het noordelijk gedeelte is een ruigte aanwezig waar soorten zoals zevenblad (*Aegopodium podagraria*), speenkruid (*Ranunculus ficaria*) en hondsdrif (*Glechoma hederacea*) goed gedijen. Deze soorten zijn eigen aan het habitattype waarvoor de aanmelding gebeurde. Van de subtypes, vastgesteld volgens Heutz en Paelinckx (2005), zijn de “boszomen” binnen IB14R van toepassing. Gezien de verstoring afkomstig van de Woluwelaan en het verharde speelterrein wordt de ontwikkelingsgraad als matig beschouwd. Deze ontwikkelingsgraad wordt tevens toegekend op basis van de sterke struweelvorming / verbossing die momenteel zichtbaar is.

Habitattype 91E0

Een geleidelijke overgang met het bos doet zich voor. Dit lager gelegen bos bestaat uit wilg (*Salix sp.*), es (*Fraxinus excelsior*), meidoorn (*Crataegus monogyna*), vlier (*Sambucus nigra*), gewone esdoorn (*Acer pseudoplatanus*), gevlekte aronskelk (*Arum maculatum*), speenkruid (*Ranunculus ficaria*), hondsdrif (*Glechoma hederacea*) en zevenblad (*Aegopodium podagraria*), wat wijst op de ontwikkeling van een Ruigt elzenbos. Alhoewel de oppervlaktes van het bos zeer klein zijn, blijft de toegankelijkheid er beperkt door het hoog aandeel liggend dood hout.

1.4.2 Overige natuurtypes in deelgebied IB14R

Een overzicht van de overige natuurtypes wordt weergegeven op kaart 1.4.

Tuinen en parken (+ gebouwen)

Rond de vijver (open water) en langs het kleine padennetwerk werd de aanwezige opgaande begroeiing aangeplant. Er werd een gevarieerde verzameling aan soorten gebruikt zoals onder meer els, populier, treurwilg, grove den, haagbeukhagen aangevuld met een verzameling sierstruiken. In de kruidlaag is klimop en speenkruid aanwezig. Deze oppervlakten worden ondergebracht onder het natuurtipe “Tuinen en parken (+ gebouwen)”.

Verruigd grasland

In het meest zuidelijke deel binnen de perimeter is een klein verruigd grasland aanwezig.

2 Beschrijving beheerdoelstellingen

Kaart 2: Beheerdoelstellingen in deelgebied IB14R

2.1 Doelstellingen op niveau van habitats en soorten van communautair belang en habitats en soorten van gewestelijk belang

De instandhoudingsdoelstellingen voor SBZ I zijn opgenomen in bijlage 4 van het aanwijzingsbesluit. Deze omvatten de kwantitatieve en kwalitatieve doelstellingen voor habitats en soorten van communautair belang en van gewestelijk belang. Ook algemene beheermaatregelen voor habitats en ecologische eisen van doelsoorten worden in deze bijlage beschreven. Deze instandhoudingsdoelstellingen op niveau van het gebied SBZ I vormen de basis van de doelstellingen binnen deelgebied IB14R0.

De beheerdoelstellingen zijn weergegeven op kaart 2. De koppeling met de beheermaatregelen wordt gemaakt in Tabel 3-1 en op kaart 3.

In het overkoepelend document (bijlage 3) zijn specifiek de doelstellingen opgenomen die een omvorming, ontwikkeling of uitbreiding beogen. Voor deelgebied IB14R zijn deze eveneens in Tabel 2-1 en Tabel 2-2 opgenomen.

Er wordt in alle deelgebieden op de overgangen tussen bos en open landschap gestreefd naar het Europees habitattypen 6430 (voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones – subtype boszomen).

Tabel 2-1: Doelstellingen van uitbreiding, ontwikkeling of omvorming voor SBZ I van toepassing in deelgebied IB14R

Habitat	Kwantitatieve doelstelling	Relevant(e) deelgebied(en)
HT 6430 – subtype boszomen	- Ontwikkeling op minstens 10 plaatsen van bosrand over een lengte van minstens 100m en een breedte van 15m, tussen het bos en de open gebieden - Ontwikkeling van een bosrandvegetatie over een lengte van ongeveer 10 km, bij voorkeur op vochtige plaatsen	Alle deelgebieden met overgangen bos – open

Tabel 2-2: Doelstellingen van uitbreiding, ontwikkeling of omvorming op niveau van het SBZ I voor de van toepassing zijnde soorten van het deelgebied IB14R

Soort	Doel	Locaties	Relevant(e) deelgebied(en)
Nauwe korfslak	Indien mogelijk uitbreiding van de populaties en ontwikkeling ervan	Verwezenlijking van een netwerk van habitats waarin de soort goed kan gedijen in de Vallei van de Woluwe	IB11; IB algemeen
Bittervoorn	Progressieve uitbreiding van de bestaande populaties	Verwezenlijking van een netwerk van habitats waarin de soort goed kan gedijen	IA1; IA3; IA4; IB7; IB11 *

Vleermuizen	Indien mogelijk ontwikkeling van de populaties	▪ behoud of ontwikkeling van een gevarieerde bosrand tussen de bossen en de meer open gebieden ▪ Progressieve verwezenlijking van een gevarieerd landschap bestaande uit bosgebieden en bosranden evenals uit stadbiotopen en lineaire landschapselementen ▪ Progressieve verwezenlijking van een kwalitatieve verbetering van de habitat van de soorten door een ecologisch herstel van de bestaande vijvers, moerasgebieden en poelen. ▪ toename van het aantal bomen met holtes tot 7 à 10 bomen/ha ▪ bestuderen en gebruik maken van opportuniteiten om nieuwe verblijfplaatsen in te richten. In het bijzonder daar waar de aanwezigheid van vleermuizen bevestigd werd.	Alle deelgebieden
-------------	--	---	-------------------

* Er zijn ook potenties voor Bittervoorn in deelgebieden IB9, IB10, IB13R en IB14R (Woluwe)

2.2 Overige doelstellingen binnen deelgebied IB14R

Naast de ecologische doelstellingen is de wandelfunctie in deelgebied IB14R heel belangrijk. Verder dient rekening gehouden te worden met de bescherming als landschap. In onderstaande paragrafen worden een aantal bijkomende doelstellingen geformuleerd die geen deel uitmaken van de instandhoudingsdoelstellingen, maar die wel bijdragen tot het verhogen van de natuurwaarde en het versterken van de corridorfunctie van het deelgebied.

2.2.1 Corridor

De belangrijkste beheerdoelstelling voor deelgebied IB14R bestaat uit het behoud en versterken van de corridorfunctie voor fauna en flora. Deze verbindingsfunctie wordt in de eerste plaats vervuld door de Woluwe die als blauwe ader door Brussel stroomt. Daarnaast vormen kleine landschapsstructuren met afwisselend gesloten en open aspecten, een belangrijke meerwaarde voor de vervulling van de corridorfunctie.

Daarnaast is ter hoogte van de westelijke zijde van het deelgebied al een zeer dichte en waardevolle bosrand aanwezig, bestaande uit veel iep en met een dichte struiklaag. Deze bosrand is bijzonder om te behouden ten aanzien van leefgebied voor iepenpage en eikelmuis maar ook voor verschillende vleermuissoorten.

Het verder ontwikkelen van de dichte bosrand vormt geen risico op verminderde waterkwaliteit van de Woluwe ten gevolge van schaduweffecten en bladverlies, aangezien de Woluwe hier langs de oostelijke zijde binnen deelgebied IB14R stroomt.

2.2.2 Bos

Voor de overige boszones binnen deelgebied IB14 waar geen Europees habitattype aan gekoppeld werd, wordt een doelstelling beoogd zoals ook beschreven voor het Zoniënwoud. Meer specifiek zullen maatregelen genomen worden om te bekomen tot een type 4 – alluviaal bos en gemengd eikenbos.

Dit beheertype heeft als hoofddoel de ontwikkeling van Natura 2000-habitats van type 91E0, 9130, 9160 en overgangszones 9120-9160, met overwegend lichtminnende soorten en een goed ontwikkelde kruidlaag die bestaat uit voorjaarsflora.

Het gaat om bestanden die vandaag gedomineerd zijn door inheemse loofbomen (meestal eik) of die gemakkelijk kunnen worden omgevormd naar een dergelijke dominantie (door dunning of natuurlijke/kunstmatige verjonging). De eik moet de belangrijkste soort blijven en moet bevoordeeld worden door dunningen en via aanplant (meestal door aanplant), gezien zijn zwakke concurrentiepositie.

Dergelijke bestanden omvatten de habitats van alluviale bossen en andere bestanden die bestaan uit gemengde eikenbossen (eiken-elzenbos, eiken-haagbeukenbos en eiken-essenbos) waarin gerichte kappingen (kappen van bomen op het einde van hun levensduur of doeldiameter, dunningen, zelfs gerichte kap van bomen die de groei van de “doelbomen” hinderen) zullen worden uitgevoerd om de structuur en de soortensamenstelling te verbeteren, en waarin een (grotere) plaats wordt toebedeeld aan de begeleidende verplegende soorten (waarvan de strooisellaag goed afbreekt). Aangezien de es gevoelig is essentaksterfte (*Chalara sp.*), is het nog niet zo zeker of deze soort een rol kan spelen in dit beheertype. Natuurlijke verjonging van de es mag niet worden uitgesloten, op voorwaarde dat hij wordt gemengd met andere soorten.

Dit beheertype moet de ontwikkeling en de uitbreiding van een typische voorjaarsflora bevorderen (met bosanemoon, slanke sleutelbloem, boshyacint, gevlekte aronskelk, gele dovenetel, daslook). De kenmerkende soorten, waaronder zomereik (maar ook wintereik), gewone esdoorn, veldesdoorn, winter- en zomerlinde, grauwe abeel, ratelpopulier, haagbeuk, es, zwarte els, berk en iep, met een struiklaag van hazelaar, één- en tweestijlige meidoorn, wilde lijsterbes, gewone vogelkers, kardinaalsmuts en rode kornoelje.

De beboste zone is momenteel niet toegankelijk voor publiek en dit dient ook zo te blijven.

2.2.3 Park met vijver en herenhuis “het Slot”

Het voormalig herenhuis “het Slot” is momenteel niet in gebruik en volledig afgesloten voor publiek. Wel is een inrichtingsplan in opmaak door departement water. Verder worden er aan deze zone geen beheerdoelstellingen gekoppeld.

De vijver is omgeven door natte oevers met een aanplant van o.m. grove den, treurwilg en zwarte els. Ook op het eiland werden populieren aangeplant. De aanwezigheid van de rotsen langs de oever geven deze waterpartij een kunstmatig karakter. Ten aanzien van de vijver wordt een natuurvriendelijk beheer vooropgesteld waarmee de artificiële uitgangssituatie wordt omgebogen zonder het beeld van de vijver fundamenteel te wijzigen en een meer natuurlijke inpassing in park “Het Slot” wordt nagestreefd.

Algemeen in het park wordt een omvorming naar inheemse soorten ten aanzien van de volledige oppervlakte beoogd, en in het bijzonder de westelijke zone, nabij de tunnel richting metro.

2.2.4 Toegankelijkheid en informatie

In het zuidelijk deel is een ruimer padennetwerk aanwezig waardoor park 'Het Slot' een hogere toegankelijkheid kent. Sommige paden zijn zeer drassig bij natte weersomstandigheden en kunnen de doorgang belemmeren. Om te vermijden dat recreanten andere paden creëren, is het aangewezen om de huidige wandelpaden beter te onderhouden en eventueel, indien nodig, van een knuppelpad te voorzien. Aan de ruimere parkzone wordt geen natuurdoel beoogd en zal een regulier parkbeheer van toepassing zijn.

In het noordelijk deel is slechts 1 wandelpad aanwezig, parallel met de Woluwe. Ook hier kan het pad zeer modderig zijn in natte periodes en is een verbetering van de begaanbaarheid aangewezen om de creatie van illegale wandelpaden te vermijden.

De beperkte toegankelijkheid door de aangrenzende boszones zijn het resultaat van de aanwezigheid van een groot aandeel dood hout en dichte ondergroei (bramen, ...). Deze situatie dient minimaal behouden te worden.

Indien recreanten beter zouden begrijpen waarom bepaalde toegankelijkheidsregelingen getroffen worden, zullen zij met meer zorg voor de natuur gebruik maken van het gebied. Tot doel wordt dan ook gesteld om hen beter te informeren over de uitdagingen van het Natura 2000-gebied en de daaraan gekoppelde instandhoudingsdoelstellingen.

2.2.5 Woluwe

De Woluwe stroomt langs de oostelijk zijde, en over de volledige lengte, van het deelgebied IB14R. Alhoewel deze zich niet steeds binnen de SBZ-perimeter bevindt, worden een aantal aandachtspunten meegegeven.

Het deelgebied heeft een belangrijke corridorfunctie o.a. ten aanzien van de voorkomende vleermuizen, vogels en amfibieën. Dit niet enkel via de aanwezigheid van de Woluwe, maar tevens door de aanwezigheid van een populieren dreef langsheen deze waterloop. Het behoud, en waar mogelijk het versterken, van de corridorfunctie wordt beoogd.

De Woluwe is de minst verontreinigde waterloop van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Ze heeft haar bron in het Zoniënwoud en heeft zo goed als geen rechtstreekse lozingen te verduren. Er zijn wel overstorten in de Woluwe waardoor water tussen de waterloop en het rioleringsnet wordt verplaatst, maar deze transfers zijn zeldzaam en tasten de kwaliteit van de Woluwe niet significant aan. Daarnaast is er wel de verontreiniging door diffuse bronnen. De biologische kwaliteit van de Woluwe kan echter niet als voldoende worden bestempeld, omdat met name de hydromorfologische kwaliteit te wensen overlaat: ongeveer 41% van haar traject is overweld en talrijke fysieke barrières verhinderen de vrije vismigratie. Het traject in open bedding en de bedding zelf zijn ook sterk gewijzigd. De rivier werd meer lineair of rechtlijnig gemaakt. Over zijn traject in open bedding werden de oevers op enkele plaatsen vervangen door oevermuren, om plaats vrij te maken voor wegen of omwonenden. Op veel plaatsen zijn de oevers steil en deels beplant, met verstevigingen onderaan de oever door rijswerk of hordenwerk. Er zijn ook tal van barrières voor de migratie van de vissen (vervallen bij het verlaten van de vijvers of ter hoogte van de molen van Lindekemaele, kokers, sifon onder de metro, ...). De Kaderrichtlijn Water legt de verplichting op om de hindernissen voor de vismigratie (longitudinale continuïteit van de waterloop) als één van de criteria van de hydromorfologie te beoordelen. Daarnaast schrijft een Beneluxbeschikking van 16 juni 2009 voor dat een kaart van de op te heffen hindernissen moet worden opgesteld om een vrije vismigratie te waarborgen. Hoewel de Woluwe in de Beneluxbeschikking 2009 geen prioritaire migratieweg is, is het, om de biologische kwaliteit ervan te verbeteren, in het bijzonder voor vissen, erg belangrijk om te werken aan de systematische opheffing van de barrières voor de vismigratie.

De oevers zijn momenteel niet of slechts beperkt verstevigd. Indien een versteviging aanwezig is, bestaat deze voornamelijk uit houten paaltjes die lokaal een eerder beperkte steun bieden aan de oevers. Deze situatie is zeer gunstig ten aanzien van een natuurlijke ontwikkeling van een waterplantvegetatie. Een bijkomende versteviging, of verharding, van de oevers is vanuit dit oogpunt niet wenselijk.

In de noordelijke zone zijn restanten van een vroegere meander van de Woluwe aanwezig welke, via de rechte trekking van de Woluwe, volledig geïsoleerd geraakt is. Het terug openmaken van deze oude meander wordt, op lange termijn, beoogd. Deze waterpartij kan evolueren tot een geschikt leefgebied voor o.a. amfibieën en libellen. Hiertoe vormt een lokale openheid, in functie van een versnelde opwarming van het water, een meerwaarde. Een reconnectie met de Woluwe wordt, gezien een mogelijke droogtrekking van het bos, niet wenselijk geacht. Dit zou de evolutie richting habitat 91E0 in het gedrang brengen.

2.3 Knelpunten

Knelpunten met betrekking tot het vijverbeheer

In het zuidelijke deel van IB14R is een vijver aanwezig waarvan het water een blauwgrijze kleur heeft. Deze vijver werd oorspronkelijk aangelegd als buffer voor het oppervlaktewater afkomstig van de aangrenzende wegenis.

Knelpunt met betrekking tot uitheemse fauna en flora

In deelgebied IB14R vormt de aanwezigheid van verschillende soorten exotische ganzen en eenden voorlopig geen knelpunt. Er zijn weinig potentiële locaties aanwezig die kunnen leiden tot broedzones. Het is echter wel belangrijk om te allen tijde aandachtig te blijven voor uitheemse fauna en flora en deze te bestrijden wanneer ze zich vestigen binnen het beheerplangebied.

Knelpunten met betrekking tot menselijke verstoring

Ten noorden grenst een middelbare school aan het deelgebied IB14R die ook gebruik maakt van de verharde sportterreinen die zich binnen het plangebied bevinden. De school wenst een knip te maken in de dichte houtkant langs de Woluwelaan ten westen van het deelgebied zodat een kiss & ride zone kan aangelegd worden. Deze ingreep wordt ten stelligste afgeraden omdat het afbreuk zal doen aan de corridorfunctie die het deelgebied heeft voor verschillende diersoorten. Door de houtkant te onderbreken, komt het leefgebied en migratiegebied van onder meer eikelmuis en verschillende vleermuizen in het gedrang. Terwijl net beoogd wordt om de corridorfunctie te versterken om het leefgebied van de doelsoorten uit te breiden. Een andere reden waarom de aanleg van een kiss & ride zone geen goed idee is, is de hinder die veroorzaakt zal worden door de toekomstige tramlijn die er komt ter hoogte van de Woluwelaan.

Doordat er binnen het deelgebied IB14R verschillende percelen in privé-eigendom zijn, is het niet evident om een volledig afgestemd beheer te kunnen bekomen.

De woningen die grenzen aan de oostelijke zijde van het deelgebied, beschikten tot voor kort bijna allemaal over een passerelle om hun eigendom via het parkgebied te kunnen betreden. Deze zijn recent allemaal verwijderd.

Het wandelpad langs de Woluwe is niet overal in goede staat. Voornamelijk in het noordelijke deel van het deelgebied zorgen putten en plassen voor een minder begaanbare situatie.

3 Beschrijving beheermaatregelen

Kaart 3.1: Beheermaatregelen in deelgebied IB14R – zuidelijke zone

Kaart 3.2: Beheermaatregelen in deelgebied IB14R – noordelijke zone

3.1 Overzicht beheermaatregelen voor deelgebied IB14R

Onderstaande beheermaatregellentabel geeft de beheermaatregelen voor deelgebied IB14R weer, conform de voorkomende habitats en algemene maatregelen zoals voorzien in de bijlagen van het aanwijzingsbesluit van het SBZ I. De locatie van de beheermaatregelen wordt ruimtelijk weergegeven op bijhorende kaart 3.

Tabel 3-1: Beheermaatregelen voor deelgebied IB14R (O= onderhoud; R= restauratie/verbetering)

Instandhoudingsdoelstellingen voor de habitats van communautair belang waarvoor het gebied werd aangewezen (Bijlage I.1 van de Ordonnantie)							
Habitat van communautair belang	Subtype/opp. in DG (opp. totaal in SBZ I)	Algemene maatregelen cfr. Bijlage 4 Aanwijzingsbesluit	Specifieke maatregelen voor het deelgebied				
			Beheermaatregel	Zone	Tijdstip/termijn	Opmerking	Type maatregel
6430 voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones – subtype vochtige tot natte ruigten	0,12 ha (4,3 ha)	- Vermijden van verstruweling en aanplantingen - Opheffen van de bronnen van verdroging en eutrofiëring - Opheffen van de lozingen van afvalwater en mogelijk vervuild water afkomstig van transportinfrastructuren - Opvangen en laten insijpelen van regen- en bronwater van goede kwaliteit - Afvoeren van afvalwater via de riolen of plaatselijk zuiveren ervan - Ecologisch herstellen van waterlopen, waterpartijen, bron- en kwelzones - Actief beheren van invasieve exotische soorten, vermeld in bijlage IV van de ordonnantie, om hun verspreiding in te perken of om ze te verwijderen	Verwijderen boomopslag om de 10 jaar	13	1 november – half maart (niet bij vriesweer)		O
			Gefaseerd maaibeheer om de 3 jaar		September-oktober		O
6430 voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones – subtype boszomen	0,52 ha (1,9 ha)	- Opheffen van de bronnen van verdroging en eutrofiëring - Opheffen van de lozingen van afvalwater en mogelijk vervuild water afkomstig van transportinfrastructuren - Opvangen en laten insijpelen van regen- en bronwater van goede kwaliteit - Afvoeren van afvalwater via de riolen of plaatselijk zuiveren ervan - Actief beheren van invasieve exotische soorten, vermeld in bijlage IV van de ordonnantie, om hun verspreiding in te perken of om ze te verwijderen	Gefaseerd maaibeheer om de 3 jaar	7	September – oktober		O
			Verwijderen boomopslag om de 10 jaar		1 november – half maart (niet bij vriesweer)		O
91E0 Alluviale bossen	1,06 ha (40 ha)	- Bevorderen van de natuurlijke en typische soorten van het habitat bij aanplantingen en/of bij de natuurlijke vernieuwing - Uitbreiden van de hoeveelheid staand of liggend dood hout - Actief beheren van invasieve exotische soorten (zie bijlage 4 van de Ordonnantie) om hun verspreiding in te perken of om ze te verwijderen - Opheffen van de bronnen van eutrofiëring - Opvangen en/of laten insijpelen van regen- en bronwater van goede kwaliteit - Opheffen van de lozingen van afvalwater en mogelijk vervuild water afkomstig van parking en huishoudens - Afvoeren van afvalwater via de riolen of plaatselijk zuiveren ervan	Beheertype 4 – alluviaal bos: In dit bostype worden (selectieve hoog-)dunningen uitgevoerd (vooral i.f.v. zwarte els) om een structuur- en lichtrijk bos te bekomen, met verplegende soorten (goed afbreekbaar strooisel) en voorjaarsflora. Wegens de essenziekte is de rol van es momenteel beperkt tot bijmenging. + Beheertype 6 – Verouderingseiland: zones waarin bomen mogen oud worden met de bedoeling oude dikke habitatbomen te bekomen.	8			R/O
			Gevelde bomen laten liggen; gebruiken om bos toegankelijk te maken Ringen ongewenste bomen				O
			Bestrijding invasieve exotische soorten			Indien nodig	O

		- Ecologisch hertellen van waterlopen, waterpartijen, bron- en kwelzones - Kanaliseren van het recreatieve gebruik om de kwetsbare gebieden te beschermen - Ontwikkelen van bosrandvegetatie op de grens van de bospercelen en de open plekken/zones	Blokkeren toegankelijkheid bospercelen				R
			Herstel hydrologie bronnen / kwelzones; verbinden poelen en natte zones				R
			Herstel gedegradeerde zones				R
			Bosrand (mantel) op overgang naar open zones, rietkraag en open water: gefaseerd hakhoutbeheer om de 10 jaar		1 november – half maart (niet bij vriesweer)	Beheerresten opstapelen in takkenhopen	R/O
			Selectieve dunning: vermijden dat esdoorn dominant wordt				O
			Veiligheidsbeheer: - Opmaak bomenbeheerplan met afbakening van risicozones - jaarlijkse VTA op gebiedsniveau, mogelijk frequentere VTA voor geselecteerde bomen	8			O
			Veiligheidsbeheer: Veiligheidskappen in randen langs wandelpaden en randzone van het bos	Alle randzones en paden		Indien nodig	O
Instandhoudingsdoelstellingen voor de habitats van gewestelijk belang waarvoor het gebied werd aangewezen (Bijlage I.2 van de Ordonnantie)							
Habitat van gewestelijk belang	Subtype/opp. in DG (opp. totaal in SBZ I)	Algemene maatregelen cfr. Bijlage 4 Aanwijzingsbesluit	Specifieke maatregelen voor het deelgebied				
			Beheermaatregel	Zone	Tijdstip/termijn	Opmerking	Type maatregel
Niet van toepassing							
Instandhoudingsdoelstellingen voor de soorten van communautair belang waarvoor het gebied wordt aangewezen (Bijlage II.1.1 van de Ordonnantie)							
Naam	wetenschappelijke naam	Ecologische vereisten van de soort	Specifieke maatregelen voor het deelgebied				
			Beheermaatregel	Zone	Tijdstip/termijn	Opmerking	Type maatregel
Nauwe korfslak	<i>Vertigo angustior</i>	- Geen aanzienlijke en snelle veranderingen van het waterpeil - Open houden van de zeggevelden door het maaien te beperken tot 1 keer per jaar - Toestaan van de permanente accumulatie van een vochtige strooisellaag - Geen betreding in de zeggevelden - Niet plaggen (of eliminatie) van de vegetatie met strooisellaag	Geen specifieke maatregelen voor deze soort in het deelgebied	/			
Bittervoorn	<i>Rhodeus sericeus amarus</i>	- aanwezigheid van een goede waterkwaliteit in de waterlopen en -oppervlakken; - aanwezigheid van paaigebieden met zuurstofrijk water met een geringe organische belasting en zonder langdurige zuurstoftekorten; - aanwezigheid van paaigebieden met zoetwatermosselsoorten zoals <i>Anodonta cygnea</i> en <i>Unio pictorum</i>;	Zie beheer Woluwe	3			R

		▪ geen of weinig herbepoting met bodemwoelende soorten; ▪ uitvoering van gefaseerde ruimingswerken, verspreid over meerdere jaren;					
Meervleermuis	<i>Myotis dasycneme</i>	▪ Cfr. “Vleermuizen algemeen”	Cfr. Algemene maatregelen vleermuizen	Volledig deelgebied			
Ingekorven vleermuis	<i>Myotis emarginatus</i>	▪ Cfr. “Vleermuizen algemeen” ▪ Aanwezigheid van niet met antibiotica behandeld vee	Cfr. Algemene maatregelen vleermuizen	Volledig deelgebied			
Bechsteins vleermuis	<i>Myotis bechsteinii</i>	▪ Cfr. “Vleermuizen algemeen”	Cfr. Algemene maatregelen vleermuizen	Volledig deelgebied			
Instandhoudingsdoelstellingen voor de soorten van communautair belang waarvoor instandhoudingsdoelstellingen worden vastgesteld (Bijlage II.1.2 van de Ordonnantie)							
Naam	wetenschappelijke naam	Ecologische vereisten van de soort	Specifieke maatregelen voor het deelgebied				
			Beheermaatregel	Zone	Tijdstip/termijn	Opmerking	Type maatregel
Grote zilverreiger	<i>Ardea alba</i>	▪ aanwezigheid van een goede waterkwaliteit in de ondiepe waterlopen en -oppervlakken; ▪ beschermen van vijver tegen een uitbreiding van waterrecreatieactiviteiten.	Beheer Woluwe + vijverbeheer	3, 11			R/O
IJsvogel	<i>Alcedo atthis</i>	▪ aanwezigheid van een goede waterkwaliteit in de waterlopen en grote wateroppervlakken; ▪ beschermen van de nestgebieden tegen verstoring en vernieling; ▪ in stand houden of ontwikkelen van nest- en foerageergebieden langs beken en vijvers; ▪ aanwezigheid van een aanzienlijke biomassa aan kleine vissen; ▪ aanwezigheid van voldoende overhangende beekvegetatie om de vogels uitkijkplaatsen te bezorgen. ▪ Aanleg van steile, overhangende oevers	Inrichting van de Woluwe zodat steile oevers en voldoende overhangende beekvegetatie ontstaan en/of bewaard blijven.	3			R
Wespendief	<i>Pernis apivorus</i>	▪ roofvogel van grote, vaak oudere bosgebieden met open stukken, bij voorkeur met veel gevarieerd loofhout ▪ voedsel bestaat grotendeels uit wespen- en bijenlarven waarvan de holen uitgegraven worden	Bosbeheer gericht op een gevarieerd, halfopen loofhoutbos met oude bomen	8			R/O
Slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>	▪ Nestgelegenheid (in steden op kantoorgebouwen, en in torens; vaak in nestkasten). ▪ Voldoende prooien: in de stad zijn duiven favoriet.	Geen specifieke maatregelen voor deze soort in het deelgebied.	/			
Zwarte specht	<i>Dryocopus martius</i>	▪ aanwezigheid van grote en oude bomen in de bosgebieden; ▪ voldoende dichtheid van holle bomen en van dikke beuken; ▪ beschermen van de omgeving van de nestbomen tegen verstoring en vernieling; ▪ aanwezigheid van plaatsen om zich te voeden, hoofdzakelijk habitats die mieren aantrekken en rijk zijn aan dood hout.	Zie beheermaatregelen boshabitats	8			R/O
Instandhoudingsdoelstellingen voor de soorten van gewestelijk belang (Bijlage II.4)							
Naam		Ecologische vereisten van de soort	Specifieke maatregelen voor het deelgebied				

	wetenschappelijke naam		Beheermaatregel	Zone	Tijdstip/termijn	Opmerking	Type maatregel
Eikelmuis	<i>Eliomys quercinus</i>	- Aanwezigheid van schuilplaatsen - Aanwezigheid van boomgaarden en fruitbomen - Aanwezigheid van een overwinteringshabitat - Aanwezigheid van stadsbiotopen en lineaire landschapselementen die toelaten de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk en het Brusselse ecologisch netwerk te verbeteren	Beheer houtkanten en bosranden	8, 1		Beheerresten opstapelen in takkenhopen	R/O
			Aanleg extra bosrand/houtkant langs Woluwe	1			R
Huiszwaluw	<i>Delichon urbica</i>	- nest tegen de gevel van gebouwen - modder van klei of leem + de aanwezigheid van voldoende insecten in de omgeving	Volgende modderplekken behouden/voorzien	12			R
			Voorzien van kunstnesten t.h.v. het Slot: te integreren in nieuwe inrichtingsvisie voor het Slot				R
			Onderhoud kunstnesten				O
Boerenzwaluw	<i>Hirundo rustica</i>	- aanwezigheid van kale, vochtige leemgrond nabij de nestgebieden - aanwezigheid van stadsbiotopen en landschapselementen die toelaten de ecologische samenhang van het Natura2000-netwerk en het Brusselse ecologische netwerk te verbeteren.	Geen specifieke maatregelen voor deze soort in het deelgebied.	/			
Grote weerschijnvlinder	<i>Apatura iris</i>	- aanwezigheid van waardplanten zoals wilg (<i>Salix</i> sp) en ratelpopulier (<i>Populus tremula</i>) - aanwezigheid van geschikte voedselbronnen voor de soort, zoals waterplassen met mineraalrijk water	Beheer houtkanten en bosranden	8, 1		Beheerresten opstapelen in takkenhopen	O
			Algemene maatregelen 91E0	8			R/O
			Beheer bronzones	8			O
Sleedoornpage	<i>Thecla betulae</i>	aanwezigheid van de waardplant sleedoorn (<i>Prunus spinosa</i>) en de voornaamste nectarproducerende planten zoals hondsroos (<i>Rosa canina</i>), bosrank (<i>Clematis vitalba</i>) en echte guldenroede (<i>Solidago virgaurea</i>).	Beheer houtkanten en bosranden	8, 1		Beheerresten opstapelen in takkenhopen	O
			Aanleg bosrand/houtkant langs Woluwe met hoog aandeel sleedoorn	1			R
Iepenpage	<i>Satyrion w-album</i>	- aanwezigheid van stadsbiotopen en landschapselementen die toelaten de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk en het Brussels ecologisch netwerk te verbeteren; - aanwezigheid van waardplanten (<i>Ulmus</i> spp.) en van nectar producerende soorten zoals bramen (<i>Rubus</i> spp.) en de gewone liguster (<i>Ligustrum vulgare</i>).	Beheer houtkanten en bosranden	8, 1		Beheerresten opstapelen in takkenhopen	O
			Aanleg bosrand/houtkant langs Woluwe met aandeel fladderiep (<i>Ulmus laevis</i>); in beperkte mate (van nature zeldzame soort) aanplanten in bosrand/houtkant	1		Voor iepenpage volstaan al enkele bomen, liefst in bosrand of parksituaties. Best autochtoon plantgoed gebruiken.	R

Instandhoudingsdoelstellingen voor soorten die strikt worden beschermd op het gehele grondgebied van het Gewest

Naam	wetenschappelijke naam	Ecologische vereisten van de soort	Specifieke maatregelen voor het deelgebied				
			Beheermaatregel	Zone	Tijdstip/termijn	Opmerking	Type maatregel
Vleermuizen algemeen		- aanwezigheid van stadsbiotopen en landschapselementen die toelaten de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk en het Brusselse ecologische netwerk te verbeteren; - aanwezigheid van bomen met holtes, staand dood hout en oude of wegwijnende bomen;	Algemene maatregelen 9160 en 91E0	8		- Beheer habitatbomen (verblijfplaats) - Verhogen horizontale en verticale structuur van het bos (foerageren) - Beheer bosranden (foerageren)	R/O

		- aanwezigheid van een boshabitat met gediversifieerde horizontale en verticale structuur; - beperkte lichtvervuiling.	Beheer houtkanten en bosrand	8, 1		Beheerresten opstapelen in takkenhopen	O
			Aanleg bosrand/houtkant langs Woluwe	1			R
			Vleermuisvriendelijke verlichting	4, 12			R
Brandts vleermuis	<i>Myotis brandtii</i>	- Cfr. “Vleermuizen algemeen” - Toepassen van de algemene maatregelen voor de habitats 9120, 9130, 9160, 9190, 91E0, 6510 en 6430 - Verzekeren van het behoud van de gekende vliegverbindingen tussen het Zoniënwoud en de vijvers van de rest van SBZ I (Vallei van de Woluwe)	Cfr. Algemene maatregelen vleermuizen	Volledig deelgebied			
Baardvleermuis	<i>Myotis mystacinus</i>	- Cfr. “Vleermuizen algemeen” - Toepassen van de algemene maatregelen voor de habitats 9120, 9130, 9160, 9190, 91E0, 6510 en 6430 - Verzekeren van het behoud van de gekende vliegverbindingen tussen het Zoniënwoud en de vijvers van de rest van SBZ I (Vallei van de Woluwe)	Cfr. Algemene maatregelen vleermuizen	Volledig deelgebied			
Franjestaart	<i>Myotis nattereri</i>	- Cfr. “Vleermuizen algemeen” - Toepassen van de algemene maatregelen voor de habitats 9120, 9130, 9160, 9190, 91E0, 6510 en 6430 - Verzekeren van het behoud van de gekende vliegverbindingen tussen het Zoniënwoud en de vijvers van de rest van SBZ I (Vallei van de Woluwe)	Cfr. Algemene maatregelen vleermuizen	Volledig deelgebied			
Gewone grootoorvleermuis	<i>Plecotus auritus</i>	- Cfr. “Vleermuizen algemeen” - Toepassen van de algemene maatregelen voor de habitats 9120, 9130, 9160, 9190, 91E0, 6510 en 6430 - Verzekeren van het behoud van de gekende vliegverbindingen tussen het Zoniënwoud en de vijvers van de rest van SBZ I (Vallei van de Woluwe)	Cfr. Algemene maatregelen vleermuizen	Volledig deelgebied			
Grijze grootoorvleermuis	<i>Plecotus austriacus</i>	- Cfr. “Vleermuizen algemeen” - Toepassen van de algemene maatregelen voor de habitats 9120, 9130, 9160, 9190, 91E0, 6510 en 6430 - Verzekeren van het behoud van de gekende vliegverbindingen tussen het Zoniënwoud en de vijvers van de rest van SBZ I (Vallei van de Woluwe)	Cfr. Algemene maatregelen vleermuizen	Volledig deelgebied			
Kleine dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pygmaeus</i>	- Cfr. “Vleermuizen algemeen” - Toepassen van de algemene maatregelen voor de habitats 9120, 9130, 9160, 9190, 91E0, 6510 en 6430 - Verzekeren van het behoud van de gekende vliegverbindingen tussen het Zoniënwoud en de vijvers van de rest van SBZ I (Vallei van de Woluwe)	Cfr. Algemene maatregelen vleermuizen	Volledig deelgebied			
Watervleermuis	<i>Myotis daubentonii</i>	- Cfr. “Vleermuizen algemeen” - Toepassen van de algemene maatregelen voor de habitats 9120, 9130, 9160, 9190, 91E0, 6510 en 6430	Cfr. Algemene maatregelen vleermuizen	Volledig deelgebied			

Rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i>	- Cfr. “Vleermuizen algemeen” - Toepassen van de algemene maatregelen voor de habitats 9120, 9130, 9160, 9190, 91E0, 6510 en 6430	Cfr. Algemene maatregelen vleermuizen	Volledig deelgebied			
Bosvleermuis	<i>Nyctalus leisleri</i>	- Cfr. “Vleermuizen algemeen” - Toepassen van de algemene maatregelen voor de habitats 9120, 9130, 9160, 9190, 91E0, 6510 en 6430	Cfr. Algemene maatregelen vleermuizen	Volledig deelgebied			
Ruige dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>	- Cfr. “Vleermuizen algemeen” - Toepassen van de algemene maatregelen voor de habitats 9120, 9130, 9160, 9190, 91E0, 6510 en 6430	Cfr. Algemene maatregelen vleermuizen	Volledig deelgebied			
Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>	- Cfr. “Vleermuizen algemeen” - Toepassen van de algemene maatregelen voor de habitats 9120, 9130, 9160, 9190, 91E0, 6510 en 6430	Cfr. Algemene maatregelen vleermuizen	Volledig deelgebied			
Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Cfr. “Vleermuizen algemeen”	Cfr. Algemene maatregelen vleermuizen	Volledig deelgebied			
Waterspitsmuis	<i>Neomys fodiens</i>	- aanwezigheid van een netwerk van zonnige waterhabitats met vegetatie van natuurlijke waterbiocenoses (diepe poelen, vijvers, rietvegetaties, enz.) en landhabitats (struikheggen, grasstroken, houtstapels, steenhopen, bosjes, enz.) binnen een perimeter die is aangepast aan de behoeften van de soort - natuurlijke aard van de oevers en de bedding van de waterloop	Beheer Woluwe en oevers	1, 3			R/O
Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>	- Aanwezigheid van een hoge en dichte grasachtige vegetatie zoals boszomen, rietvegetaties, diverse ruigten en hooilanden - Aanwezigheid van schuilplaats voor de winter - Aanwezigheid van stadsbiotopen en landschapselementen die toelaten de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk en het Brusselse ecologische netwerk te verbeteren	Beheer houtkanten en bosrand	8, 1		Beheerresten opstapelen in takkenhopen	O
			Aanleg extra houtkant langs Woluwe	1			R
Havik	<i>Accipiter gentilis</i>	- Combinatie van bos met geschikte nestbomen met open land om te jagen. - Broedt in naald- en loofbossen, ook in moerasbos, soms in parken. - Jaagt in het bos, maar ook in tussenliggende weilanden en akkers, in aangrenzende open gebieden en steeds vaker ook in de stad. Belangrijk is de aanwezigheid van geschikte prooien.	Algemene maatregelen 9190 en 91E0	8			
Waterral	<i>Rallus aquaticus</i>	aanwezigheid van strookvormige of uitgestrektere rietzones langs oevers die nog voldoende open water overlaten.	Geen specifieke maatregelen voor deze soort in het deelgebied	/			
Houtsnip	<i>Scolopax rusticola</i>	- aanwezigheid in de bosmassieven van open gebieden, zoals open plekken of jonge aanplantingen; - aanwezigheid van alleenstaande bomen in de open gebieden;	Zie beheer bos	8			R/O

		- aanwezigheid van bosgebieden met goed ontwikkeld onderhoud op een frisse tot vochtige bodem; - aanwezigheid van rustige gebieden tijdens de broedperiode; - behoud van open plekken; - geringe everzwijndichtheid.					
Kleine karekiet	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	- aanwezigheid van rietvegetaties met stroken riet langs oevers van vijvers en waterlopen; - geen aanzienlijke en snelle veranderingen van het waterpeil tijdens de broedperiode;	Geen specifieke maatregelen voor deze soort in het deelgebied	/			O
Bosrietzanger	<i>Acrocephalus palustris</i>	- aanwezigheid van open gebieden met dichte, grasachtige vegetatie, voorzien van struiken en andere kleine landschapselementen; - aanwezigheid van randen met struikmantel en dichte graszoom met grote brandnetels op de open plaatsen en in de bosranden.	Geen specifieke maatregelen voor deze soort in het deelgebied	/			O
			Aanleg extra houtkant/bosrand langs Woluwe	/			R
Braamsluiper	<i>Sylvia curruca</i>	- aanwezigheid van inheemse hagen of grote massieven van doornstruiken, of hun heraanplanting, in een halfopen omgeving; - aanwezigheid van stadsbiotopen en lineaire landschapselementen die toelaten de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk en het Brusselse ecologische netwerk te verbeteren. - aanwezigheid van open gebieden met grasachtige vegetatie, voorzien van dichte struiken en dan met name van het doornige type.	Beheer houtkanten en bosrand	8, 1		Beheerresten opstapelen in takkenhopen	O
			Aanleg extra houtkant/bosrand langs Woluwe	1			R
Grasmus	<i>Sylvia communis</i>	- aanwezigheid van inheemse hagen of bosjes doornstruiken, of hun heraanplanting, langs weiden en hooilanden; - aanwezigheid van stadsbiotopen en lineaire landschapselementen die toelaten de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk en het Brusselse ecologische netwerk te verbeteren.	Beheer houtkanten en bosrand	8, 1		Beheerresten opstapelen in takkenhopen	O
			Aanleg extra houtkant langs Woluwe	1			R
Kleine watersalamander	<i>Lissotriton vulgaris</i>	- aanwezigheid van een goede waterkwaliteit in de waterlopen en -oppervlakken; - verwezenlijking van een verbinding met de op dit ogenblik bestaande populaties nabij de rand van het Gewest; - geringe of onbestaande visdichtheid; - aanwezigheid van een netwerk van zonnige waterhabitats met vegetatie van natuurlijke waterbiocenoses (diepe poelen, vijvers, enz.) en landhabitats (struikheggen, grasstroken, houtstapels, steenhopen, bosjes, enz.) binnen een perimeter die is aangepast aan de behoeften van de soort; - handhaving van een variabele waterdiepte met behoud van een open deel van het watervlak; - afwezigheid van exotische schildpadpopulaties	Ecologische inrichting vijver	11			R/O
			Aanleg enkele takkenhopen als schuilplaats				R
Alpenwatersalamander	<i>Ichthyosaura alpestris</i>	aanwezigheid van een goede waterkwaliteit in de waterlopen en -oppervlakken;	Ecologische inrichting vijver	11			R/O
			Aanleg enkele takkenhopen als schuilplaats				R

		▪ verwezenlijking van een verbinding met de op dit ogenblik bestaande populaties nabij de rand van het Gewest; ▪ geringe of onbestaande visdichtheid; ▪ aanwezigheid van een netwerk van zonnige waterhabitats met vegetatie van natuurlijke waterbiocenoses (diepe poelen, vijvers, enz.) en landhabitats (struikheggen, grasstroken, houtstapels, steenhopen, bosjes, enz.) binnen een perimeter die is aangepast aan de behoeften van de soort; ▪ handhaving van een variabele waterdiepte met behoud van een open deel van het watervlak; ▪ afwezigheid van exotische schildpadpopulaties					
Koevinkje	<i>Aphantopus hyperantus</i>	▪ behoud of ontwikkeling van grasachtige open gebieden, voorzien van hagen en bosjes inheemse doornstruiken; ▪ relatief vochtige en beschaduwde graslanden met een vrij hoge en ruige vegetatie, langs/nabij bosranden, struiken, houtkanten; ▪ aanwezigheid van waardplanten voor de soort (grassen); ▪ aanwezigheid van stadsbiotopen en lineaire landschapselementen die toelaten de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk en het Brusselse ecologische netwerk te verbeteren.	Beheer houtkanten en bosrand	8, 1		Beheerresten opstapelen in takkenhopen	O
Bosorchis	<i>Dactylorhiza fuchsii</i>	▪ Beschermen van de habitats van deze orchidee en kanaliseren van het publiek	Beheer houtkanten en bosrand Zie beheer boshabitats	8, 1 8			O R
Rietorchis	<i>Dactylorhiza praetermissa</i>	▪ Beschermen van de habitats van deze orchidee en kanaliseren van het publiek	Geen specifieke maatregelen voor deze soort in het deelgebied (beheer rietveld)	/			O
Gevlekte orchis	<i>Dactylorhiza maculata</i>	▪ Beschermen van de habitats van deze orchidee en kanaliseren van het publiek	Geen specifieke maatregelen voor deze soort in het deelgebied (beheer graslanden)	/			
Maatregelen met ruime toepassing niet specifiek toe te wijzen aan één habitat of soort van communautair of gewestelijk belang							
Beheerdoelstelling	Beheermaatregel			Zone	Tijdstip/termijn	Opmerking	Type maatregel
Vijverbeheer	Verontreinigingsbron aanpakken						R
	Herprofilering oevers						R
	Slibruiming				Nazomer		R/O
	Kruidruimen				Najaar/winter (om de 2-5 jaar)		O
	Wegvangen vis					Eventueel in combinatie met droogzetten vijver	R
	Gefaseerd maaibeheer oevers				Riet: half november – half maart Moeraszegge: juli-augustus		O

Veiligheidsbeheer	Veiligheidskappen in randen langs wandelpaden en randzone van het bos;.	Alle randzones en paden			O
	Signalisatie en gerichte communicatie organiseren bij noodweer.	Volledig deelgebied			O
	Opmaak bomenbeheerplan met afbakening van risicozones en jaarlijkse VTA op gebiedsniveau, mogelijk frequentere VTA voor geselecteerde bomen.	8			R
Menselijke verstoring beperken	Tegengaan betreding en kapotrijden door fietsers/mountainbikers van vegetatie naast de paden: ontoegankelijk maken van bospercelen door liggend dood hout, takkenrillen, afsluitingen	4			R
	Installatie vleermuisvriendelijke verlichting	4			R
Beheer Woluwe	Lokaal extensief en gefaseerd ruimen van slib	3	Indien nodig (half september – eind januari)		O
	Verwijderen exoten op de oever	1, 2	Indien nodig		R
	Maaibeheer 2x jaarlijks voor westelijke oeverzijde (tussen Woluwe en wandelpad)	2	Half juni-half juli + september		O
	Gefaseerd hakhoutbeheer 1x/10jaar voor oostelijke oeverzijde (tussen Woluwe en woningen)	1			O
Verbetering structuur Woluwe	Micromeanders	3			R
	Inbrengen van dood hout	3			R
	Afschuinen oevers	3			R
Bestrijding invasieve exoten	- Actief beheren van invasieve exotische soorten (zie bijlage 4 van de Ordonnantie) om hun verspreiding in te perken of om ze te verwijderen - Exotische ganzen: wegvangen/schudden eieren (bestrijding dient in ruimer gebied gecoördineerd te verlopen) - Exotische schildpadden: wegvangen	Volledig deelgebied		Indien nodig	O
Maatregelen binnen SBZ, maar buiten habitats					
Beheerdoelstelling	Beheermaatregel	Zone	Tijdstip/termijn	Opmerking	Type maatregel
Toegankelijkheid	- Toegankelijkheid fietsers handhaven - Voorkomen dat illegale paden gecreëerd worden door recreanten	4			R
	Plaatsen van infopanelen en passende bewegwijzering	Op strategische plaatsen aan ingang en/of langs wandelpaden			

3.2 Exotenbeheer

Voor invasieve exoten, vermeld in bijlage IV van de natuurordonnantie en op de Europese lijst, geldt het 'early warning/rapid response' systeem. Binnen de Europese verordening 'Invasieve Uitheemse soorten' (1143/2014) wordt gefocust op een drietrapsaanpak. Preventie is de meest kosteneffectieve benadering. Vervolgens is het van belang de invasieve exoot snel te signaleren en in te grijpen. Een derde stap is het beheren en terugdringen. Het is hierbij belangrijk een zorgvuldige afweging te maken van de haalbaarheid en wenselijkheid van de bestrijding.

3.2.1 Invasieve exotische plantensoorten

Er dient een 3-jaarlijkse controle en bestrijding te gebeuren op aanwezigheid van te bestrijden exotische boom- en struiksoorten. De opvolging van gekende locaties dient intensiever te gebeuren, naargelang de te bestrijden soort.

Niet-invasieve exoten dienen niet actief bestreden te worden, maar kunnen bij de dunningen preferentieel geselecteerd worden (met uitzondering van opmerkelijke bomen).

3.2.2 Invasieve exotische diersoorten

De populatie aan exotische vogels (vooral halsbandparkiet (*Psittacula krameri*), mogelijk ook grote alexanderparkiet (*Psittacula eupatria*)) is een knelpunt voor zover er sprake is van nestplaatsconcurrentie en een tekort aan het aanbod van broedholtes. Aangezien het terugdringen van de halsbandparkieten stuit op praktische en maatschappelijke problemen moet getracht worden om via natuurlijke processen voldoende oude bomen met holtes te verkrijgen.

Exotische ganzen zoals Canadese gans of nijlgans voeden zich met plantaardig materiaal. De mechanische effecten op de inheemse flora als gevolg van begrazing hebben een negatieve impact op de biodiversiteit. Dagelijks zorgen de ganzen daarenboven voor meer dan 0,5 kg uitwerpselen, met als gevolg een eutrofiëring van de lokale bodem of het water. De uitwerpselen zorgen ook voor een kwaliteitsverlies van de parkaanleg en gazons. Daarnaast kunnen de dieren zich agressief opstellen tegen bezoekers.

De voorkeursmethode voor de bestrijding van deze ganzen is het prikken van de eieren, ter preventie van een verdere populatie-opbouw. Het prikken van eieren kan met behulp van een lange naald. Prikken gebeurt het best aan de bolle kant van het ei, waar de luchtkamer zit. Er dient op gelet te worden dat de eieren niet beginnen te lekken. Het nest mag niet beschadigd worden, en de eieren dienen schijnbaar intact te blijven. Eieren kunnen afgedekt zijn door dons. Van zodra de gans doorheeft dat het nest of de eieren beschadigd zijn, zal ze een nieuw nest maken. Eieren kunnen ook worden geschud, doch is prikken effectiever. Volwassen en juveniele vogels kunnen verder worden gevangen met kooien of netten, bijvoorbeeld in de ruiperiode (eind juni / begin juli - maar dit is een methode die voor nijlgans minder effectief is). De combinatie van beide bestrijdingsmethoden is het meest efficiënt (Beck et al. 2002). Best wordt de bestrijding op een gecoördineerde manier aangepakt voor de ruimere omgeving van het beheerplangebied.

Jacht is verboden en een bestrijding met vuurwapens is in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest niet toegelaten. Als noodzakelijke aanvulling hierbij wordt een verbod op het bijvoederen van watervogels ingesteld.

Exotische amfibieën of reptielen of rivierkreeften worden onmiddellijk weggevangen indien ze worden opgemerkt en ook uitheemse waterplanten worden verwijderd (early warning rapid response). Er moet vooral vermeden worden dat met ruimsingswerken wortelstokken worden verspreid. Voor zover van toepassing wordt de bestrijding teruggekoppeld met het LIFE RIPARIAS-project.

3.3 Vijverbeheer

Een belangrijke eerste stap in het herstel van de vijver is de verontreinigingsbron opsporen en aanpakken. Zonder de bron te verwijderen, is de kans op herstel gering.

Indien uit voorafgaand onderzoek blijkt dat de verontreinigingsbron opgeheven kan worden, kan een hersteltraject opgestart worden.

3.4 Bosranden

In de brede bosranden kunnen enkele overstaanders worden behouden. In de mantelzone is het de bedoeling dat reeds aanwezige struiken worden behouden. Wanneer dergelijke struiklaag in het bestand niet aanwezig is, en na kap van de boomlaag ook niet verschijnt, kan overgegaan worden tot aanplant van geschikte bomen en struiken (geschikt voor hakhoutbeheer); het gaat dan om soorten als zomer- of wintereik, winterlinde, spork, wilde lijsterbes, rode kornoelje, wilde kardinaalsmuts, eenstijlige meidoorn, iep, haagbeuk, hazelaar, sleedoorn, hondsroos, Gelderse Roos, zwarte els, wilgen, Spaanse aak. Ook in de gevallen waarin een dominante hergroei van bepaalde minder gewenste soorten wordt verwacht, kan preventief zo'n struikenrand worden aangeplant.

Van nature breidt de mantel zich uit in de richting van de zoom en het bos in de richting van de mantel: in de beschutting van de struiken vestigen zich bomen die de struiken uiteindelijk overgroeien. Instandhouding vergt daarom beheer. In de mantelstrook zal algehele verbossing worden voorkomen door om de 12 jaar een gedeelte van de opslag te kappen (gefaseerd beheer).

Door eens per 1-3 jaar vlak langs of ten dele in de mantel te maaien, komt een zoom tot ontwikkeling. Het afvoeren van het maaisel draagt bij aan verschraling en leidt tot een grotere bloemrijkdom.

3.5 Woluwe

Alle werken nodig voor een ecologisch onderhoudsbeheer van het hydrografisch netwerk zijn inbegrepen in het beheerplan. Ook enkele beperkte inrichtingswerken die de structuurvariatie verhogen, met gunstige effecten voor de biodiversiteit, worden voorzien. Grote inrichtingswerken worden niet in het kader van dit beheerplan voorzien. Voor een begeleidende beschrijving over onderstaande maatregelen, wordt verwezen naar bijlage 5.

Volgende mogelijke maatregelen worden voorzien ter hoogte van de Woluwe:

- Inbrengen van dood hout onder de vorm van boomstammen en takken in hoopjes langs de oeverzijde.
- Ontwikkelen van micromeandering door middel van lokale afgravingen van de oever.
- Inrichting steile en overhangende oevers door middel van lokale ontgravingen
- Elders juist brede, afgeschuinde oevers met moeraszone ontwikkelen

Alvorens tot deze maatregelen over te gaan is een hydrologische studie van de Woluwe aangewezen, om de locaties waar de maatregelen mogelijk zijn in beeld te krijgen. De opstuwing die veroorzaakt wordt door het inbrengen van dood hout en de aanleg van micromeanders mag stroomopwaarts geen aanleiding geven tot overstromingen.

Een studie (inventarisatie) naar de kritieke punten van vismigratie in de Woluwe moet uitwijzen waar bijkomende maatregelen noodzakelijk zijn om langs het volledige traject van de Woluwe vrije vismigratie te kunnen voorzien. Na de studie kan een meerjareninvesteringsplanning worden opgesteld om de migratiebarrières geleidelijk aan te verwijderen.

3.6 Parkbeheer

Regulier parkbeheer wordt toegepast in de zones waar het beheer niet in eerste instantie op een verhoging van de natuurwaarde zijn gericht. Onderhoudssnoei is noodzakelijk ten aanzien van de voorkomende, vaak aangeplante, soorten. Bij heraanplant van bomen wordt geopteerd voor inheemse soorten.

Als er lokaal aanplantingen zouden gebeuren ter aanvulling/vervanging van parkaanplanten, zijn sleedoorn, sporkehout, iep, boswilg en grauwe wilg aan te raden. Sleedoorn is waardplant voor de soort van gewestelijke belang sleedoornpage, iep voor iepenpage. Wilgen en sporkehout zijn zeer waardevolle all-round voedsel- en waardplanten voor talrijke insecten. Volgende inheemse soorten zijn ook geschikt ter vervanging: zomereik, haagbeuk, eenstijlige meidoorn, Gelderse roos, wilde lijsterbes (*Sorbus aucuparia*), zoete kers, rode kornoelje (*Cornus sanguinea*), hazelaar, Spaanse aak (*Acer campestre*), linde.

Dezelfde soorten kunnen in de voorziene bosranden en houtkant worden aangeplant.

3.7 Soortgericht beheer

Maatregelen ten behoeve van soorten zijn hierboven al grotendeels aangegeven. Hieronder worden de belangrijkste maatregelen en locaties nog eens samengevat:

Belangrijke aandachtspunten voor vleermuizen, vogels en ongewervelden zijn:

- Er zal een beheer gevoerd worden gericht op het verhogen van het aanbod aan holle bomen en dood opstaand hout (beheertype 4 – gemengd eikenbos, gecombineerd met 6 – verouderingseiland). Deze kunnen dienst doen als verblijfplaatsen voor vleermuizen en vogels (zwarte specht, middelste bonte specht en andere spechten, boomklever, bosuil, ...). Ook liggend dood hout heeft zijn waarde voor fauna, zoals insecten en amfibieën.
- Geleidelijke overgangen van bos naar open landschap (mantel-zoombeheer) zorgen voor een verhoging van de insectenrijkdom. Deze bosranden kunnen heel wat soorten aantrekken, zoals verschillende vlinders, reptielen en zoogdieren, zeker indien deze Z tot W-georiënteerd zijn, windluw en golvend (i.f.v. microklimaat). Tezamen met houtkanten zorgen bosranden ook voor lijnen in het landschap waarlangs vb. vleermuizen zich verplaatsen en foerageren. Bij het beheer van bosranden en houtkanten dient er aandacht te zijn voor waardsoorten van sleedoornpage en iepenpage, net als voor nectarproducerende soorten in de omgeving (vb. bramenkoepels).
- Voorzien van takkenhopen als schuilplaats voor vb. marterachtigen en amfibieën.
- Het bekomen van een optimale structuurdiversiteit, met zowel horizontale als verticale gradiënten, moet resulteren uit de hierboven beschreven gecontroleerde en progressieve omvorming naar meer natuurlijke bostypes.
- Structuurvariatie ook in de Woluwe, vijver, rietland, ...
- Beperken van lichtvervuiling door vleermuisvriendelijke verlichting.
- Er kunnen ook vleermuiskasten worden voorzien (zomerverblijfplaatsen) op locaties waar boomholtes ongewenst zijn (risico voor voorbijgangers).
- Gefaseerd beheer waar van toepassing (houtkant, ruigte, rietland, ...), zodat fauna steeds uitwijkmogelijkheden heeft.
- Uitbouw van corridors voor fauna (vleermuizen, insecten, landzoogdieren, ...): houtkant, bosranden, bomenrijen.

3.8 Beperken menselijke verstoring

Specifieke maatregelen ten aanzien van een meer beperkte toegankelijkheid om de biodiversiteit te vergroten, worden hieronder beschreven.

Vanuit ecologisch standpunt is een verbod op wijzigingen in de corridor aangewezen (doelend op de school die een knip wil maken voor aanleg van kiss & ride zone).

Indien mogelijk dient een beheerovereenkomst gesloten te worden met de eigenaars van de privéterreinen die zich binnen de SBZ I bevinden. Op die manier kan een eenduidig beheer toegepast worden om minimaal te huidige natuurwaarde te behouden en indien mogelijk ook te verbeteren.

Handhaving op de aanleg van passerellen over de Woluwe is noodzakelijk om de Woluwe en zijn oeverstructuur te beschermen.

Het wandelpad langs de Woluwe dient blijvend goed onderhouden en waar nodig hersteld te worden om te vermijden dat fietsers en wandelaars zelf een andere route creëren.

Op strategische plaatsen worden infopanelen en passende bewegwijzering geplaatst om recreanten te informeren over de belangen van het Natura 2000- gebied en de opgelegde instandhoudingsdoelstellingen.

4 Vrijstelling op verbodsbepalingen

Alle handelingen en werken die voortvloeien uit dit beheersplan en die nodig zijn voor het ecologisch beheer van het gebied om de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken, zijn onderworpen aan een vrijstelling van de verbodsbepalingen van artikel 12 van het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 14 april 2016 tot aanwijzing van het Natura 2000-gebied – SBZ IB14R “Woluwe Ruigten”, in toepassing van artikel 47, §2, van de ordonnantie van 1 maart 2012 betreffende het natuurbehoud.

5 Literatuur

Beck, O.; Anselin, A., & Kuijken, E. 2002. Beheer van verwilderde watervogels in Vlaanderen. Rapport van het Instituut voor Natuurbehoud 2002.08. Brussel

Bleeker M. & Verdonschot P.F.M. 2007. Een expertsysteem voor de keuze van hydrologische maatregelen. V. MaatregelWijzer Waterbeheer. Wageningen, Alterra, Alterra-rapport 1521.

Boulanger-Francais J., Jacobs R., 1993. Parken en tuinen van Brussel, Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

BRUSSELS INSTITUUT VOOR MILIEUBEHEER (BIM) 2003. Life-Nature project LIFENAT/B/5167. Inrichting van Speciale Beschermingszones in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Technisch rapport. Eindrapport - februari 2003. Brussels Instituut voor Milieubeheer.

Brussels Instituut voor Milieubeheer (BIM) 2002. De Woluwevallei- Brochure.

Decler, K. (red.) 2007. Europees beschermde natuur in Vlaanderen en het Belgisch deel van de Noordzee. Mededelingen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek INBO.M.2007.01.

Leefmilieu Brussel 2018. De rol en het belang van de deelgebieden voor de coherentie van Speciale Beschermingszone - Overkoepelend document SBZ I.

Leefmilieu Brussel 2019. Soortenfiches voor de soorten van gewestelijk belang en de strikt beschermde soorten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Leefmilieu Brussel 2019. Beheerplan voor het Brussels gedeelte van het Zoniënwoud.

Thoonen M., Willems S. 2018. Invasieve duizendknoop in Vlaanderen. Beslissing voor beheerders. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2018 (63). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

Van den Berghe, J. & Van Belle, J. 2004. Harmonisch Park- en Groenbeheer – Technisch Vademecum. Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap – afdeling Bos & Groen – Brussel.

Geraadpleegde websites:

<https://www.ecopedia.be/>

<https://www.vlinderstichting.nl/>

<https://www.vogelbescherming.nl/>

<https://www.vleermuizenindestad.nl/welkom-op-vleermuizenindestadnl.html>

<https://www.zoogdiervereniging.nl/>

www.pras.irisnet.be

<https://sites.heritage.brussels/nl>

<https://www.riparias.be/>

6 Bijlagen

- Bijlage 1: kadastrale percelen
- Bijlage 2: bepalingen met betrekking tot patrimonium in deelgebied IB14R
- Bijlage 3: De rol en het belang van de deelgebieden voor de coherentie van Speciale Beschermingszone I
- Bijlage 4: Foto's
- Bijlage 5: Kaartenbundel deelgebied IB14
- Bijlage 6: Begeleidende achtergrondinformatie beheermaatregelen

6.1 Bijlage 1: kadastrale percelen

Deel- gebied	Naam	Capakey	Opp. kadastraal perceel (ha)	% Natura 2000	Opp. (ha) binnen Natura 2000	Statuut eigenaar
IB14R	Woluwe Ruigten	21674C0098/00Z000	0,030	100%	0,030	Brusselse Hoofdstedelijk Gewest
IB14R	Woluwe Ruigten	21674C0095/00A007	0,614	100%	0,614	Gemeente Sint-Lambrechts-Woluwe
IB14R	Woluwe Ruigten	21674C0094/00D000	0,186	100%	0,186	Gemeente Sint-Lambrechts-Woluwe
IB14R	Woluwe Ruigten	21674C0095/00B007	0,219	100%	0,219	Gemeente Sint-Lambrechts-Woluwe
IB14R	Woluwe Ruigten	21674C0098/00Y000	0,029	100%	0,029	Brusselse Hoofdstedelijk Gewest
IB14R	Woluwe Ruigten	21674C0098/00X000	0,029	100%	0,029	Belgische Staat
IB14R	Woluwe Ruigten	21674C0098/00C002	0,018	100%	0,018	privé
IB14R	Woluwe Ruigten	21674C0098/00A002	0,020	100%	0,020	Brusselse Hoofdstedelijk Gewest
IB14R	Woluwe Ruigten	21674C0098/00B002	0,019	100%	0,019	Brusselse Hoofdstedelijk Gewest
IB14R	Woluwe Ruigten	21018A0073/00S000	0,349	100%	0,349	privé
IB14R	Woluwe Ruigten	21018A0073/00N002	0,132	100%	0,132	Brusselse Hoofdstedelijk Gewest
IB14R	Woluwe Ruigten	21018A0073/00K002	0,092	100%	0,092	Brusselse Hoofdstedelijk Gewest
IB14R	Woluwe Ruigten	21018A0073/00W002	0,051	100%	0,051	privé
IB14R	Woluwe Ruigten	21018A0073/00X002	0,140	100%	0,140	Brusselse Hoofdstedelijk Gewest
IB14R	Woluwe Ruigten	21018A0073/00R002	0,152	100%	0,152	Brusselse Hoofdstedelijk Gewest
IB14R	Woluwe Ruigten	21018A0073/00A002	0,015	100%	0,015	privé
IB14R	Woluwe Ruigten	21018A0074/00T000	0,493	100%	0,493	Gemeente Sint-Lambrechts-Woluwe
IB14R	Woluwe Ruigten	21018A0073/00C002	0,071	100%	0,071	privé
IB14R	Woluwe Ruigten	21018A0073/00F002	0,140	100%	0,140	privé
IB14R	Woluwe Ruigten	21018A0073/00V002	0,316	100%	0,316	Gemeente Sint-Lambrechts-Woluwe

6.2 Bijlage 2: bepalingen met betrekking tot patrimonium in deelgebied IB14R

De SBZ I is aangewezen als **speciale beschermingszone** overeenkomstig het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 14 april 2016 betreffende de aanwijzing van het Natura 2000-gebied “SBZI: Het Zoniënwoud met bosranden en aangrenzende beboste domeinen en de vallei van de Woluwe – complex Zoniënwoud – Vallei van de Woluwe”, dat werd bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 13 mei 2016.

Monument

Ter hoogte van het deelgebied IB14R is een monument gevestigd, met name het voormalig herenhuis ‘het Slot’, dat op 29 mei 1975 als beschermd monument werd aangewezen.

Besluit:

Artikel 1: Wordt gerangschikt als monument om reden van zijn historische en artistieke waarde overeenkomstig de bepalingen van artikel 1 van de wet van 7 augustus 1931, het oud herenhuis “Het Slot” te Sint-Lambrechts-Woluwe, bekend op het kadaster, gemeente Sint-Lambrechts-Woluwe, 4^e afdeling, sectie C – nr. 94c (4a 16ca).

Artikel 2: Onze Minister van Franse Cultuur Staatssecretaris voor Huisvesting, toegevoegd aan de Minister van Brusselse Aangelegenheden en Onze Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden zijn gelast met de uitvoering van dit besluit.

Landschap

Het gebied is een onderdeel van het op 12/02/1998 aangewezen beschermd landschap ‘Landschap van de Vellemlenweg’.

Beknopte beschrijving:

Het gaat hier om een erg fraai, vochtig wilgen- en essenbos, vermengd met esdoornen, iepen, robinia's en ratelpopulieren langs de linkeroever van de Woluwe. Het dichte en onontwarbare onderhout vormt een geschikt toevluchtsoord voor de inheemse fauna waaronder de egel, de bruine kikker, de wilde eend of de sperwer. Fraaie exemplaren van schietwilgen, robinia's en ratelpopulieren torenen boven het geheel uit. De Woluwe is op deze plaats goed bewaard; de oevers zijn betrekkelijk natuurlijk en de bodem van de rivier is gelukkig niet op on gepaste wijze uitgebaggerd. De zanderige bodem en de klaarheid van het water maken het mogelijk de waterfauna te observeren en meer bepaald de verschillende stekelbaarzen. Dit gebied vormt ook een trekpleister voor vele vogels zoals de zeldzame ijsvogel of de grote gele kwikstaart. Een met bomen heraangeplante weide paalt aan een speelplein op de hoek van de Woluwelaan en de Veldkapellaan. Deze randzone is bijzonder geschikt voor de entomofauna (insecten). Op de rechteroever ligt een erg mooi boomrijk domein met een natuurlijke vijver die omringd wordt door fraaie bomen. De zone die voor de inschrijving op de bewaarlijst wordt voorgesteld, omvat de Woluwe, haar oevers, evenals het gebied dat tussen de rivier en de Woluwelaan is gelegen.

Waarde van het goed volgens de maatstaven bepaald in artikel 2, 1 0 van de ordonnantie van 4 maart 1993 inzake het behoud van het onroerende erfgoed:

De wetenschappelijke waarde ligt hierin, dat dit gebied, als aanvulling op de talrijke naburige groene ruimten, een essentieel element vormt in het behoud en de verbetering van het ecologische netwerk dat gevormd wordt door de Woluwebeek. Het heeft een bijzonder interessante natuurlijke vegetatie en fauna die zeldzaam is in het Brusselse Gewest. De esthetische waarde ligt in het bucolische karakter van deze wandelweg, langs de al even opmerkelijke beek. De sociale waarde bestaat hierin dat dit landschap deel uitmaakt van een mooie wandeling langs de Woluwe die door steeds meer wandelaars aantrekt.

Besluit:

Artikel 1: Wordt ingeschreven op de bewaarlijst als landschap, het Vellemlenweg, bekend ten kadaster te Sint-Lambrechts-Woluwe, 1ste afdeling, sectie A, 4de blad, percelen 73v2, 73r2, 73x2, 73s, .7302, 73k2, 73w2, 73f2 en

74t, wegens zijn wetenschappelijke, esthetische en sociale waarde, zoals nader bepaald in de bijlage van dit besluit. De afbakening van het landschap wordt aangeduid op het plan bijgevoegd aan dit besluit.

Artikel 2: De bijzondere behoudsvoorwaarden zijn de volgende:

- a) Het gebruik, de opslag of de aanmaak van stoffen die schadelijk kunnen zijn voor de ontwikkeling en de groei van de aanplantingen, de fauna en de flora of voor de kwaliteit van het water, zijn verboden.
- b) Het plaatsen van reclameborden is verboden.
- c) Het aansteken van vuur onder de bomen is verboden.
- d) De plaatsing van eender welke installatie, hierbij inbegrepen woonwagens en caravans (met uitzondering van werkhuisjes of tijdelijke uitrustingen voor culturele evenementen), is verboden.
- e) De opslag en bewaring van materialen, het storten van huisafval, vuilnis en afval van eender welke aard is verboden.
- f) Elke nieuwe constructie is verboden. Constructies met een uitsluitend didactisch of wetenschappelijk doeleinde kunnen worden toegelaten
- g) Het gewoon onderhoud van de bomen (het verwijderen van dode of gebroken takken, het verzorgen van beschadigde plekken) is verplicht.
- h) Motorvoertuigen zijn verboden.
- i) Het organiseren van sportwedstrijden voor motorvoertuigen is verboden.
- j) Het parkeren van voertuigen mag enkel op de plaatsen die daarvoor bestemd zijn

Artikel 3: De minister bevoegd voor de monumenten en landschappen is belast met de uitvoering van dit besluit.

ID 4675673006_IB14R | 35

6.3 Bijlage 3: De rol en het belang van de deelgebieden voor de coherentie van Speciale Beschermingszone I

Overkoepelend document SBZ I

DECEMBER 2018

DE ROL EN HET BELANG VAN DE DEELGEBIEDEN VOOR DE COHERENTIE VAN SPECIALE BESCHERMINGSZONE I

Overkoepelend document SBZ I

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	5
2. Situering	6
3. Statuten en beschermingen	8
4. Aanwijzing habitattypes en soorten.....	11
5. Relatief belang van de deelgebieden	14
6. Van toepassing zijnde instandhoudingsdoelstellingen.....	15
7. Landschapsecologie.....	16

TABELLEN

Tabel 1: Staat van instandhouding van de habitats van communautair belang cfr. de Bijlage 3.2 van het aanwijzingsbesluit (toestand bij aanwijzing van het gebied)	11
Tabel 2: Staat van instandhouding van de soorten van communautair belang cfr. de Bijlage 3.2 van het aanwijzingsbesluit (toestand bij aanwijzing van het gebied)	11
Tabel 3: Uitbreidings- en omvormingsdoelstellingen voor de habitats	15
Tabel 4: Uitbreidings- en omvormingsdoelstellingen voor de soorten.....	15

FIGUREN

Figuur 1: Situering deelgebieden van SBZ I.....	7
Figuur 2: Beschermd landschappen en geheel binnen SBZ I	10
Figuur 3: Situering van de SBZ in het Brussels Ecologisch Netwerk, met aanduiden van belangrijke (bestaande of verstoorde) ecologische verbindingen tussen de deelgebieden.....	17
Figuur 4: Potentiële verbindingen buiten de SBZ I.....	18

BE 1000001 – SBZ I: HET ZONIËNWOUDE MET BOSRANDEN EN AANGRENZENDE BEBOSTE DOMEINEN EN DE VALLEI VAN DE WOLUWE – COMPLEX ZONIËNWOUDE – VALLEI VAN DE WOLUWE

1. INLEIDING

Bij de actualisatie van de Natura 2000 beheerplannen voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden de deelgebiedbeheerplannen conform gemaakt met de bepalingen van de Ordonnantie van 1/03/2012 en met de betreffende aanwijzingsbesluiten per SBZ. Aangezien ieder beheerplan zich richt op één, of enkele, van de 48 Natura 2000 deelgebieden, bestaat het gevaar dat het algemene overzicht wat verloren gaat, en dat het relatieve belang van een deelgebied voor een specifiek habitat of soort niet voldoende wordt geduid. Ook kunnen specifieke instandhoudingsdoelen zoals gewenste uitbreidingen of omvormingen van habitats in een overkoepelend overzicht worden opgenomen, zodat ze zo efficiënt mogelijk gealloceerd kunnen worden.

In dit overkoepelende document worden de bepalingen van het aanwijzingsbesluit¹ van SBZ I daarom kort gestructureerd samengebracht, en wordt het relatieve belang van de deelgebieden bepaald voor de habitats en soorten van communautair en gewestelijk belang.

¹ Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering d.d. 14/04/2016 tot aanwijzing van het Natura 2000-gebied – BE1000001 : « Het Zoniënwoud met bosranden en aangrenzende beboste domeinen en de vallei van de Woluwe – complex Zoniënwoud – Vallei van de Woluwe » (B.S. 13/05/2016), verder het 'aanwijzingsbesluit' genoemd.

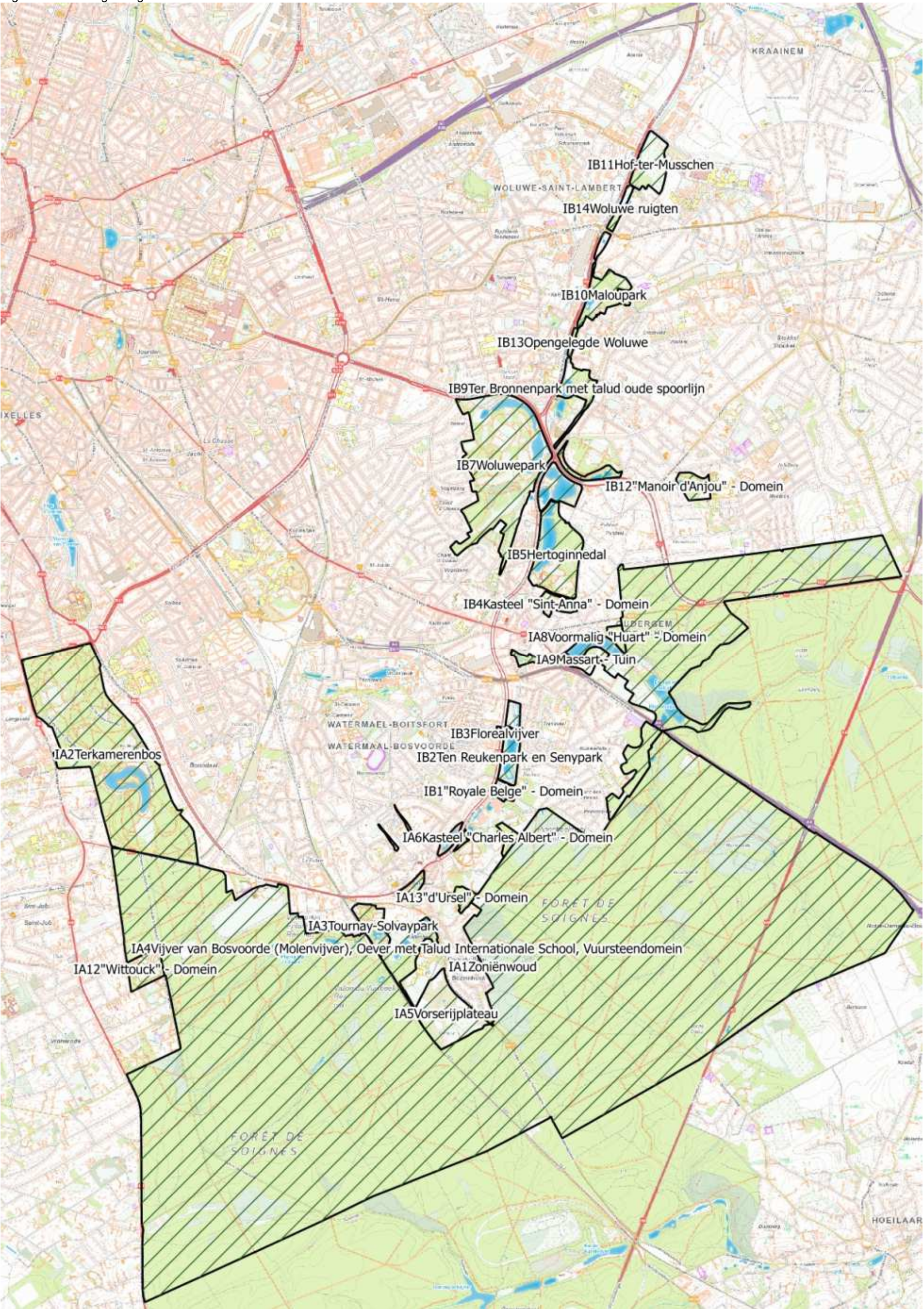
2. SITUERING

De SBZ I ligt in het zuidoosten van het gewest en omvat de volgende 24 deelgebieden met een totaaloppervlakte cfr. aanwijzingsbesluit van 2.066 ha (zie figuur 1).

Code	Naam	Oppervlakte (ha)
Gebieden IA Zoniënwood met bosrand en aangrenzende bosgebieden		
IA1	Zoniënwood	1691,44
IA2	Terkamerenbos	124,98
IA3	Tournay-Solvaypark	7,96
IA4	Vijver van Bosvoorde (Molenvijver), Oever met Talud Internationale School, Vuursteendomein	15,16
IA5	Vorserijplateau	22,47
IA6	Kasteel "Charles Albert" - Domein	2,54
IA7	Kasteel "Solitude" - Domein en omgeving	11,33
IA8	Voormalig "Huart" - Domein	2,36
IA9	Massart - Tuin	4,95
IA10	Bergojepark	1,76
IA11	Taluds "Drielinden"	0,98
IA12	Wittouck - Domein	7,71
IA13	d'Ursel - Domein	2,95
IA14	Gebieden langs de Vorstlaan	5,70
Gebieden IB Woluwevallei		
IB1	Royale Belge - Domein	2,33
IB2	Ten Reukenpark en Senypark	9,43
IB3	Florealvijver	0,79
IB4	Kasteel "Sint-Anna" - Domein	4,38
IB5	Hertoginnedal	25,43
IB6	Mellaertsvijvers	9,24
IB7	Woluwepark	72,06
IB8	Parmentierpark	3,77
IB9	Ter Bronnenpark met talud oude spoorlijn	8,58
IB10	Maloupark	10,96
IB11	Hof-ter-Musschen	11,30
IB12	Manoir d'Anjou - Domein	5,36
IB13	Opengelegde Woluwe	0,98
IB14	Woluwe ruigten	3,62

Figuur 1: Situering deelgebieden van SBZ I

3. STATUTEN EN BESCHERMINGEN

De SBZ I is aangewezen als **speciale beschermingszone** overeenkomstig het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 14 april 2016 betreffende de aanwijzing van het Natura 2000-gebied "SBZI: Het Zoniënwood met bosranden en aangrenzende beboste domeinen en de vallei van de Woluwe – complex Zoniënwood – Vallei van de Woluwe", dat werd bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 13 mei 2016.

1° Het gebied omvat verschillende **natuureservaten**

Natuureservaat	Datum 1° aanwijzingsbesluit	Deelgebied
de gebieden rond de Rood Kloosterabdij		IA1 Zoniënwood
de Vuylbeekvallei		IA1 Zoniënwood
de Verdrongen Kinderenvallei		IA1 Zoniënwood
de Dry Borrenvallei		IA1 Zoniënwood
de poel nabij de Pinnebeekdreef		IA1 Zoniënwood
het rietveld van het Bronpark		IB9 Ter Bronnenpark met talud oude spoorlijn

2° het gebied omvat verschillende **bosreservaten**

Bosreservaat	Datum 1° aanwijzingsbesluit	Deelgebied
de gebieden rond de Rood Kloosterabdij		IA1 Zoniënwood
Grippensdelle		IA1 Zoniënwood

3° in de zin van de wetgeving inzake de bescherming van het **onroerende erfgoed** (zie ook figuur 2) werden beschermd:

Naam erfgoed	Datum 1° aanwijzingsbesluit	Deelgebied
De weiden van het Hof ter Musschen	1992-10-22	IB11 Hof-ter-Musschen
de Vellemolenweg	1995-03-16	IB11 Hof-ter-Musschen
de voormalige landsheerlijke woonplaats 'Het Slot'	1975-05-26	IB14 Woluwe ruigten
de Molen van Lindekemaale en de omliggende gronden	1989-03-30	IB10 Maloupark
het park van het Maloukasteel	1993-10-07	IB10 Maloupark
het Bronpark	1994-04-28	IB9 Ter Bronnenpark met talud oude spoorlijn
het Blatondomein	1995-04-06	IB9 Ter Bronnenpark met talud oude spoorlijn
het Woluwepark	1972-11-08	IB7 Woluwepark
het Parmentierpark	1981-12-17	IB8 Parmentierpark
de Mellaertsvijvers	1976-11-18	IB6 Mellaertsvijvers
het Manoir d'Anjou en zijn park	2012-04-19	IB12 Manoir d'Anjou – Domein
het Hertoginnedal	1995-03-09	IB5 Hertoginnedal
het Zoniënwood op het grondgebied van Sint-Pieters- Woluwe, Oudergem, Watermaal-Bosvoorde en Ukkel	1959-12-02	IA1 Zoniënwood; IA8 Voormalig "Huart" – Domein; IA9 Massart-Tuin
het Bergojepark	1995-04-06	IA10 Bergojepark
de vijver 'Floréal'	1997-04-24	IB3 Floréalvijver

het geheel gevormd door het Charles-Albertkasteel en het park	1988-08-08	IA6 Kasteel "Charles Albert" – Domein
het Jagersveldpark	1995-03-09	IA14 Gebieden langs de Vorstlaan
de Vijvers van Bosvoorde (met Tournay-Solvaypark en Internationale School)	1993-11-18	IA3 Tournay-Solvaypark; IA4 Vijver van Bosvoorde (Molenvijver), Oever met Talud Internationale School, Vuursteendomein
het Ter Kamerenbos	1976-11-18	IA2 Ter Kamerenbos

Beschermde geheel	Datum 1° aanwijzingsbesluit	Deelgebied
de tuinvijken 'Le Logis' en 'Floréal'	1999-04-02	IA11 Taluds Drie Linden

Beschermde monument	Datum 1° aanwijzingsbesluit	Deelgebied
het Hof ter Musschen	1988-08-08	IB11 Hof-ter-Musschen
Windmolen genaamd Verbrande Molen, afkomstig van Arc-Ainières	1943-04-09	IB11 Hof-ter-Musschen
Voormalig herenhuis Het Slot	1975-05-26	IB14 Woluwe ruigten
Kasteel van de Drij Borren	1986-11-19	IA1 Zoniënwood
Oude priorij van het Rood Klooster	1965-11-16	IA1 Zoniënwood
Jskelder van het Rood Klooster	2001-11-08	IA8 Voormalig "Huart" – Domein
Sint-Annakapel	2000-12-19	IB5 Hertoginnedal

Archeologisch landschap	Datum 1° aanwijzingsbesluit	Deelgebied
Hertoginnedal	2001-11-15	IB5 Hertoginnedal
Neolithische versterking van Bosvoorde-vijvers	2000-03-30	IA1 Zoniënwood; IA3 Tournay-Solvaypark; IA4 Vijver van Bosvoorde (Molenvijver), Oever met Talud Internationale School, Vuursteendomein
Twee heuvels (neolithische tumuli)	2000-03-30	IA1 Zoniënwood

Op de bewaarlijst voor landschap staat tot slot het volgende patrimonium:

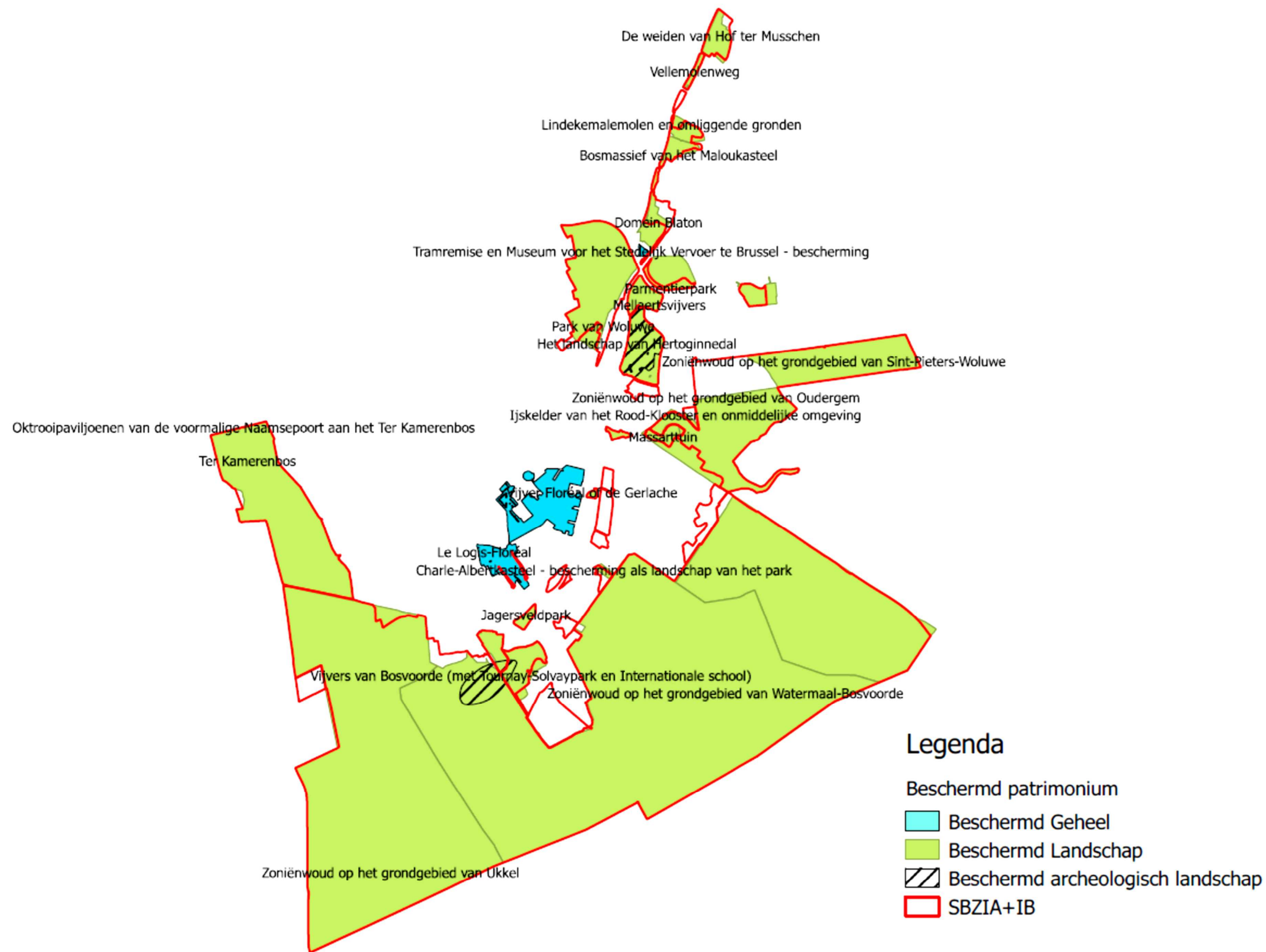
Bewaarlijst landschap	Datum 1° aanwijzingsbesluit	Deelgebied
Landschap van de moerascipres	2014-03-27	IB4 Kasteel "Sint-Anna" – Domein

4° het gebied omvat **beschermingszones rondom grondwaterwinnings**:

De beschermingszone rond grondwaterwinnings in het Ter Kamerenbos en onder de Lotharingendreef in het Zoniënwood hebben betrekking op (delen van) de volgende deelgebieden:

Beschermingszone	Deelgebieden
Zone 1	IA1 Zoniënwood; IA2 Ter Kamerenbos
Zone 2	IA1 Zoniënwood; IA2 Ter Kamerenbos
Zone 3	IA1 Zoniënwood; IA2 Ter Kamerenbos; IA3 Tournay-Solvaypark; IA4 Vijver van Bosvoorde (Molenvijver), Oever met Talud Internationale School, Vuursteendomein; IA5 Vorserijplateau; IA11 Taluds "Drielinden"; IA13 d'Ursel – Domein; IA14 Gebieden langs de Vorstlaan.

Figuur 2: Beschermd landschappen en geheel binnen SBZ I

4. AANWIJZING HABITATTYPES EN SOORTEN

De SBZ I is aangewezen voor

1. De natuurlijke habitattypes van communautair belang

- 3150 Van nature eutrofe vijvers en meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition;
- 4030 Droge Europese heide;
- 6430 Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland en van de montane en alpiene zones;
- 6510 Laaggelegen schraal hooiland (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis);
- 7220* Kalkturfbronnen met turfsteenformatie (Cratoneurion);
- 9120 Zuurminnende Atlantische beukenbossen met ondergroei van Ilex of soms Taxus (Quercion robori-petraeae of Ilici-Fagenion);
- 9130 Beukenbossen behorend tot het Asperulo-Fagetum;
- 9160 Sub-Atlantische en Midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukenbossen behorend tot het Carpinion betuli;
- 9190 Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met Quercus robur;
- 91E0* Alluviale bossen met Alnus glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae).

Tabel 1: Staat van instandhouding van de habitats van communautair belang cfr. de Bijlage 3.2 van het aanwijzingsbesluit (toestand bij aanwijzing van het gebied)

Staat van instandhouding op het tijdstip van aanwijzing van het Natura 2000 gebied									
Habitat code	PF	NP	Oppervlakte (ha)	Grotten	Kwaliteit gegevens	A/B/C/D	A/B/C		
						representativiteit	relatieve oppervlakte	behoudsstatus	algemene beoordeling
3150			19,3	-	G	C	C	C	C
4030			< 5	-	G	D	-	-	-
6430			6,2	-	G	B	C	B	B
6510			15,1	-	G	C	C	C	C
7220			< 0,5	-	G	D	-	-	-
9120			1204	-	G	B	B	C	B
9130			189	-	G	C	B	B	B
9150		X							
9160			191	-	G	B	B	B	B
9190			12	-	G	C	C	C	C
91E0			40	-	G	B	C	A	B

2. De soorten van communautair belang

De soorten van communautair belang van bijlage II.1.1 van de Ordonnantie waarvoor het gebied wordt aangewezen, zijn:

- 1014 - Vertigo angustior – Nauwe korfslak;
- 1083 - Lucanus cervus - Vliegend Hert;
- 1134 - Rhodeus sericeus amarus – Bittervoorn;
- 1318 - Myotis dasycneme – Meervleermuis;
- 1321 - Myotis emarginatus – Ingekorven vleermuis;
- 1323 - Myotis bechsteinii – Bechsteins vleermuis;
- 1304 - Rhinolophus ferrumequinum – Grote hoefijzerneus;
- 1166 - Triturus cristatus – Kamsalamander.

Tabel 2: Staat van instandhouding van de soorten van communautair belang cfr. de Bijlage 3.2 van het aanwijzingsbesluit (toestand bij aanwijzing van het gebied)

Staat van instandhouding op het tijdstip van aanwijzing van het Natura 2000 gebied														
Soort					Populatie in het gebied					Beoordeling van het gebied				
					Populatiegrootte		Cat.	Kwaliteit gegevens	A/B/C/D	A/B/C				Algemene beoordeling
Groep	code	Wetenschappelijke naam	S	NP	Type	min	max	eenheid	C/R/V/P	Populatie	Behoudsstatus	Isolement		
I	1014	Vertigo angustior			p				P	M	C	B	C	C
I	1083	Lucanus cervus			p				R	G	B	B	A	B
F	1134	Rhodeus sericeus amarus			p				P	M	C	B	C	C
A	1166	Triturus cristatus	X		p				V	M	D	-	-	-
M	1304	Rhinolophus ferrumequinum			c				V	G	D	-	-	-
M	1318	Myotis dasycneme			p				R	G	C	B	B	B
M	1321	Myotis emarginatus			r				V	G	D	-	-	-
M	1323	Myotis bechsteinii			p				R	G	C	B	B	B
M	1324	Myotis myotis		X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

De soorten van communautair belang van bijlage II.1.2 van de Ordonnantie waarvoor instandhoudings-doelstellingen worden vastgesteld, zijn:

- A027 - Ardea alba – Grote zilverreiger;
- A068 - Mergus albellus – Nonnetje;
- A072 - Pernis apivorus – Wespendif;
- A103 - Falco peregrinus – Slechtvalk;
- A224 - Caprimulgus europaeus – Nachtzwaluw;
- A229 - Alcedo atthis – IJsvogel;
- A236 - Dryocopus martius - Zwarte specht;
- A238 - Dendrocopus medius - Middelste bonte specht

3. De natuurlijke habitats van gewestelijk belang

De natuurlijke habitats van gewestelijk belang van bijlage I.2 van de Ordonnantie waarvoor op de schaal van het gebied instandhoudingsdoelstellingen worden vastgesteld, zijn:

- Dotterbloemgraslanden;
- Kamgrasgraslanden;
- Struisgrasgraslanden;
- Zilver schoongraslanden;
- Rietvegetaties;
- Grote Zeggenvegetaties.

4 De soorten van gewestelijk belang

De soorten van gewestelijk belang van bijlage II.4 van de Ordonnantie waarvoor op de schaal van het gebied instandhoudingsdoelstellingen worden vastgesteld, zijn:

- *Martes foina* – Steenmarter;
- *Martes martes* – Boomarter;
- *Eliomys quercinus* – Eikelmuis;
- *Delichon urbica* – Huiszwaluw;
- *Riparia riparia* – Oeverzwaluw;
- *Hirundo rustica* – Boerenzwaluw;
- *Anguis fragilis* – Hazelworm;
- *Lacerta vivipara* - Levendbarende hagedis;
- *Salamandra salamandra* – Vuursalamander;
- *Melolontha melolontha* – Meikever;
- *Carabus auronitens* var. *putseysi* – Goudglanzende schalebijter;
- *Apatura iris* - Grote weerschijnvlinder;
- *Satyrium w-album* – Iepenpage;
- *Thecla betulae* – Sleedoornpage.

5 De soorten die een strikte bescherming genieten op het hele gewestelijke grondgebied

De soorten van bijlage II.2 van de Ordonnantie die een strikte bescherming genieten op het hele gewestelijke grondgebied en de soorten van bijlage II.3 van de Ordonnantie die een geografisch beperkte strikte bescherming genieten, waarvoor instandhoudingsdoelstellingen worden vastgesteld overeenkomstig artikel 40, § 4 van de Ordonnantie, zijn:

1° Diersoorten:

- *Myotis brandtii* - Brandts vleermuis;
- *Myotis mystacinus* – Baardvleermuis;
- *Myotis nattereri* – Franjestaart;
- *Plecotus auritus* - Gewone grootoorvleermuis;
- *Plecotus austriacus* – Grijsz grootoorvleermuis;
- *Pipistrellus pygmaeus* - Kleine dwergvleermuis;
- *Myotis daubentonii* – Watervleermuis;
- *Nyctalus noctula* - Rosse vleermuis;
- *Nyctalus leisleri* - Bosvleermuis;
- *Pipistrellus nathusii* - Ruige dwergvleermuis;
- *Eptesicus serotinus* – Laatvlieger;
- *Pipistrellus pipistrellus* - Gewone dwergvleermuis;
- *Pipistrellus kuhlii* - Kuhls dwergvleermuis;
- *Mustela putorius* – Bunzing;
- *Mustela nivalis* – Wezel;
- *Neomys fodiens* – Waterspitsmuis;
- *Micromys minutus* – Dwergmuis;
- *Accipiter gentilis* – Havik;
- *Rallus aquaticus* – Waterral;
- *Scolopax rusticola* – Houtsnip;
- *Locustella naevia* – Sprinkhaanzanger;
- *Acrocephalus scirpaceus* - Kleine karekiet;
- *Acrocephalus palustris* – Bosrietzanger;
- *Sylvia curruca* – Braamsluiper;
- *Sylvia communis* – Grasmus;
- *Lissotriton vulgaris* - Kleine watersalamander;
- *Lissotriton helveticus* – Vinpootsalamander;
- *Ichthyosaura alpestris* – Alpenwatersalamander;
- *Proserpinus proserpina* – Teunisbloempijlstaart;
- *Lycaena phlaeas* - Kleine vuurvlinder;
- *Aphantopus hyperantus* – Koevinkje;

2° Plantensoorten:

- *Neottia ovata* - Grote keverorchis;
- *Epipactis phyllanthes* - Dichte wespenorchis;
- *Dactylorhiza fuchsii* – Bosorchis;
- *Dactylorhiza maculata* - Gevlekte orchis;
- *Dactylorhiza praetermissa* - Rietorchis;
- *Ophrys apifera* – Bijenorchis;
- *Lycopodium clavatum* - Grote wolfsklauw

5. RELATIEF BELANG VAN DE DEELGEBIEDEN

Niet alle deelgebieden zijn voor alle habitats of soorten aangewezen. Sommige komen maar in één of enkele deelgebieden voor, andere zijn meer wijdverbreid. In functie van de actualisatie van de beheermaatregelen is het nuttig te weten welke habitats of soorten doorwegen per deelgebied, zodat de maatregelen er ook zo goed mogelijk op worden afgestemd.

Habitats

Om het relatieve belang van ieder deelgebied te bepalen voor de verschillende habitats, wordt de voorkomende oppervlakte habitat per deelgebied bepaald t.o.v. de totale oppervlakte in de SBZ. Bij een voorkomingspercentage van 0 tot 10% is het deelgebied belangrijk, van 11 tot 30 % is het zeer belangrijk, en > 30% is het essentieel.

Uit deze tabel blijkt het uiterst grote belang van het deelgebied IA1 Zoniënwood voor een groot deel van de voorkomende habitats en vegetaties van gewestelijk belang. Aangezien dat deelgebied meer dan 80% van de oppervlakte van de SBZ inneemt, is dat ook niet verwonderlijk.

Volgens het aanwijzingsbesluit komen ook de habitattypes 4030 en 7220 lokaal voor. Ze zijn aanwezig in de vorm van 'punthabitats'. Voor het habitat 7220 (kalktufbronnen) is dit inherent aan dit habitatype, een bijzonder zeldzaam habitatype dat gebonden is aan heel specifieke abiotische omstandigheden en meestal puntsgewijs voorkomend in andere habitats. De totale oppervlakte aan habitat 7220 wordt op minder dan een halve ha geschat, en die van 4030 (heiderelicten) kleiner dan 5 ha.

Voor ieder deelgebied zal in het betreffende deelbeheerplan het overzicht van de aanwezige habitats en soorten en het relatieve belang ervan op het niveau van de SBZ kort worden aangehaald.

6. VAN TOEPASSING ZIJNDE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

Hiervoor wordt integraal verwezen naar de tabel die is opgenomen in de Bijlage 4 van het aanwijzingsbesluit. Bij de uitwerking van de beheermaatregelen vormt deze tabel ook het expliciete kader.

Hieronder worden de aandachtspunten opgenomen van habitats of soorten waar uitbreidings- of ontwikkelingsdoelstellingen voor geformuleerd worden, en de doelstellingen dus verder gaan dan het loutere behoud van het habitat of de soort. Kwantitatieve doelstellingen voor soorten die voortgaan op de kwalitatieve doelstellingen van habitats (verbeteringen van habitat of leefgebied waarvoor geen extra kwantitatieve inspanningen moeten gebeuren) worden hier niet opgenomen.

Gewenste uitbreidingen en/of omvormingen van habitat

De IHD tabel maakt melding van een aantal gewenste uitbreidingen van habitat. De locaties waar dit dient te gebeuren worden in overleg met de stuurgroep vastgelegd.

Tabel 3: Uitbreidings- en omvormingsdoelstellingen voor de habitats

Habitat	Kwantitatieve doelstelling	Huidige oppervlakte	Gewenste oppervlakte	Relevant(e) deelgebied(en)
HT 4030	- Ontwikkelen van (tijdelijke) heidelanden op de open plaatsen in zuurminnende types van bossen (9120 en 9190) - netwerk in het Zoniënwoud en in de Vallei van de Woluwe	< 5ha	Geen oppervlakte benoemd. Element van goede structurele kwaliteit in habitats 9120 en 9190; integratie in een coherent netwerk	IA1
HT 6430 – subtype boszomen	- ontwikkeling op minstens 10 plaatsen van bosranden over een lengte van minstens 100m en een breedte van 15m, tussen het bos en de open gebieden; - ontwikkeling van een bosrandvegetatie over een lengte van ongeveer 10 km, bij voorkeur op vochtige plaatsen	1,9 ha		Alle deelgebieden met overgangen bos - open
HGB Dotterbloemgrasland	Gebruik maken van de uitbreidingskansen bij ecologische inrichtingen tussen de land- en waterbiotopen	2,4 ha		
HGB Rietvegetaties	Gebruik maken van de uitbreidingskansen bij ecologische inrichtingen tussen de land- en waterbiotopen	3 ha		
HGB Grote zeggenvegetaties	Gebruik maken van de uitbreidingskansen bij ecologische inrichtingen tussen de land- en waterbiotopen	1 ha		

Tabel 4: Uitbreidings- en omvormingsdoelstellingen voor de soorten

Soort	Doel	Huidige populatie	Gewenste populatie	Relevant(e) deelgebied(en)
Nauwe korfslak	Indien mogelijk uitbreiding van de populaties en ontwikkeling ervan	Verwezenlijking van een netwerk van habitats waarin de soort goed kan gedijen in de Vallei van de Woluwe		IB11; IB algemeen
Groot Vliegend hert	Indien mogelijk uitbreiding van de populaties en ontwikkeling ervan in minstens 3 voortplantingsgebieden	Verwezenlijking van een netwerk van natuurlijke en kunstmatige habitats (totems) waarin de soort goed kan gedijen vertrekkend van de plaatsen waar de soort aanwezig is	Aanwezigheid in minstens 3 voortplantingsgebieden	IA1; IA3; IA4; IA11; IB2
Bittervoorn	Progressieve uitbreiding van de bestaande populaties	Verwezenlijking van een netwerk van habitats waarin de soort goed kan gedijen		IA1; IA3; IA4; IB7; IB11
Kamsalamander	Terugkeer van een levensvatbare populatie in het Brussels Gewest	Verwezenlijking van een netwerk van habitats waarin de soort goed kan gedijen		IA1
Vleermuizen algemeen	Indien mogelijk ontwikkeling van de populaties	- behoud of ontwikkeling van een gevarieerde bosrand tussen de bossen en de meer open gebieden - Progressieve verwezenlijking van een gevarieerd landschap bestaande uit bosgebieden en bosranden evenals uit stadbiotopen en lineaire landschapselementen - Progressieve verwezenlijking van een kwalitatieve verbetering van de habitat van de soorten door een ecologisch herstel van de bestaande vijvers, moerasgebieden en poelen. - toename van het aantal bomen met holtes tot 7 à 10 bomen/ha - bestuderen en gebruik maken van opportuniteiten om nieuwe verblijfplaatsen in te richten. In het bijzonder daar waar de aanwezigheid van vleermuizen bevestigd werd, waaronder met name: • Rood Klooster, Priorij (zolder), boerderij (kelders), ondergrondse kelder achteraan de boerderij; oude ijskelder domein Huart. • Massarttuin: oude overloop van de vijver. • Tournay-Solvaypark: ijskelder en ingerichte kelders van het kasteel • Vuursteendomein: voormalige garage • Kelders van het oude kasteel van het Clos des Chênes • Onderdoorgangen in natuursteen en/of baksteen onder de dreven in het Zoniënwoud, de Lorrainedreef, de Waterloosesteenweg, de Ring Ro en de spoorlijn 161 in het Zoniënwoud • Terkamerenbos: onderaards gewelf		Alle deelgebieden.

7. LANDSCHAPSECOLOGIE

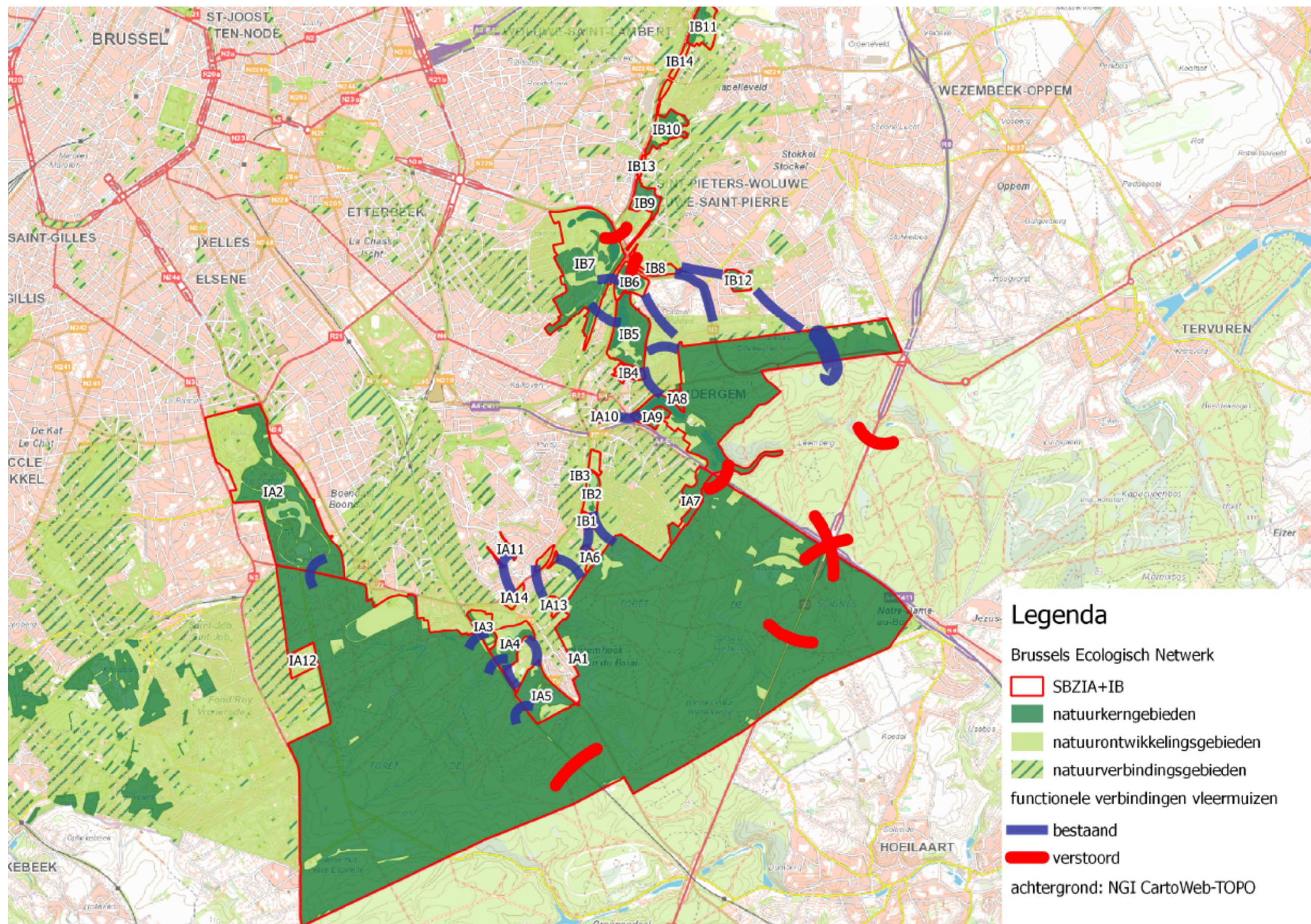
De deelgebieden van SBZI zijn alle belangrijke elementen in het Brussels Ecologisch Netwerk, en ze behoren dan ook grotendeels tot de natuurkerngebieden. Het Zoniënwoud en omgeving vormen de grootste kern voor natuur in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Door de directe verbinding met natuur in de andere gewesten vormt het ook op macroschaal een essentieel onderdeel van de natuurlijke structuur in België.

Voor heel wat soorten, waaronder vleermuizen, is niet enkel de ecologische geschiktheid binnen de deelgebieden van de SBZI van belang, maar eveneens de verbindingen tussen de deelgebieden. In het IHD-rapport voor SBZ I (Aeolus, 2008) werd een theoretische oefening gemaakt om de belangrijkste verbindingen voor vleermuizen aan te duiden. Het is van belang deze kennis mee te nemen bij de opmaak van de beheerplannen van de deelgebieden.

- Voor soorten die hun jachtgebied bij voorkeur in bossen hebben en landschappen verkiezen met een belangrijk aandeel houtige vegetatie zijn de interne verbindingen, waarop de (grote) infrastructuur een sterk versnipperende werking heeft, in het Zoniënwoud (IA1) en de deelgebieden die er direct bij aansluiten (m.n. IA2, IA3, IA4, IA5, IA6, IA7, IA8, IA9, IA12, IA13) van zeer groot belang.
- Voor soorten die hun jachtgebieden bij voorkeur bij moerassen en open water hebben, met zomerverblijfplaats in bossen, en voor de soorten met een breed spectrum aan jachtgebieden is een goede bereikbaarheid van de deelgebieden met grote waterpartijen en beekvalleien in het Zoniënwoud en in de Woluwevallei eveneens essentieel.

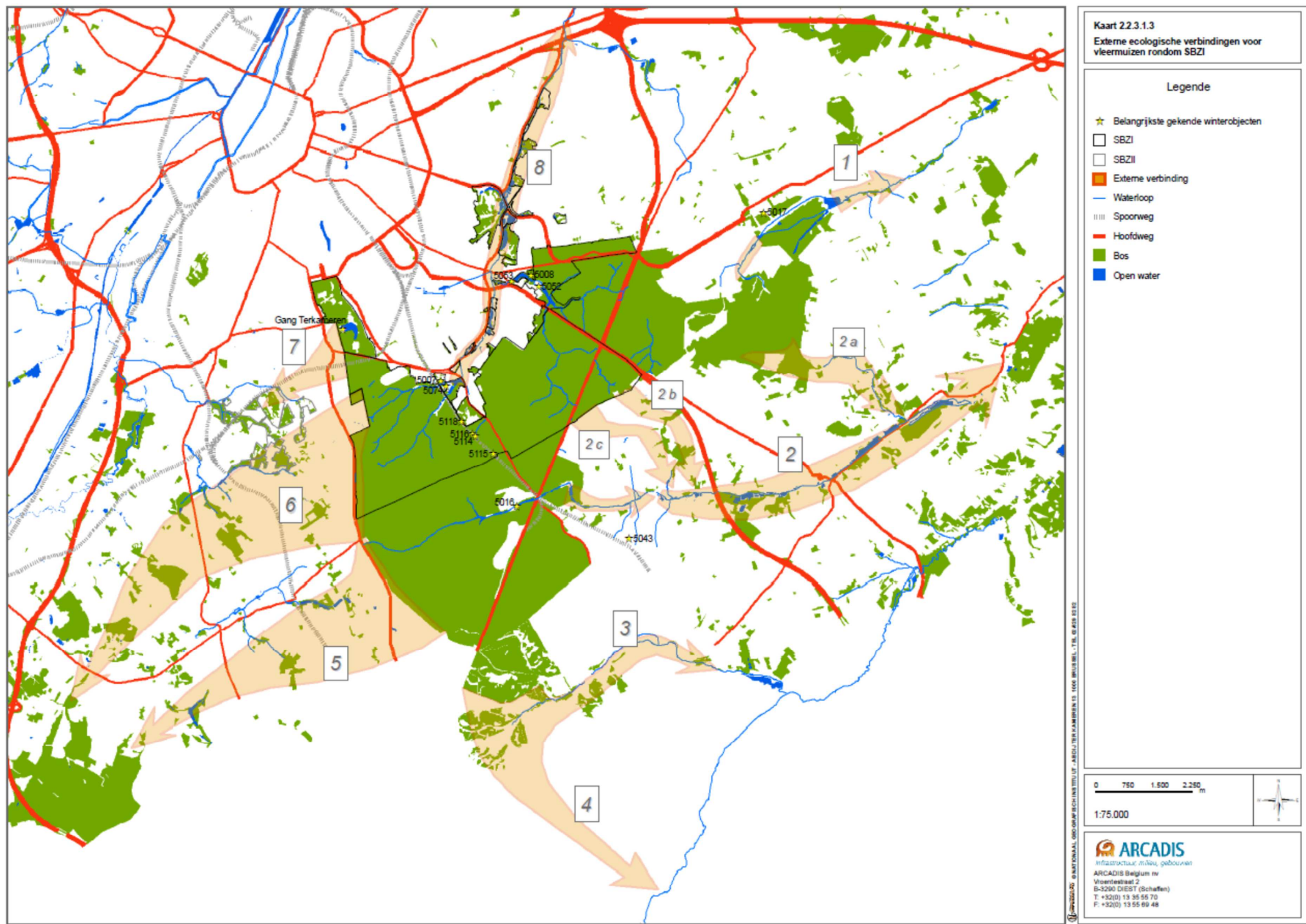
Op onderstaande figuren wordt dit visueel samengevat:

Figuur 3: Situering van de SBZ in het Brussels Ecologisch Netwerk, met aanduiden van belangrijke (bestaande of verstoorde) ecologische verbindingen tussen de deelgebieden.

In een ruimere context worden de potentiële verbindingen buiten de SBZ samengevat in onderstaande figuur (uit Aeolus 2008).

Figuur 4: Potentiële verbindingen buiten de SBZ I

02 775 75 75
WWW.LEEFMILIEUBRUSSEL.BE

Redactie: Sweco Belgium nv & Hesselteer bvba: Sofie Fabri, Guy Geudens, Guy Heutz, Tom Neels
Leescomité: Leefmilieu Brussel – LB
Verantwoordelijke. Uitg.: F. Fontaine en M. Gryseels – Havenlaan 86C/3000- 1000 Brussel
Projectnummer: 5029240008

6.4 Bijlage 4: Foto's

Foto 1: Natte moeraszone in zuidelijk gedeelte van deelgebied IB14R

6.5 Bijlage 5: Kaartenbundel deelgebied IB14

Kaart 1.1

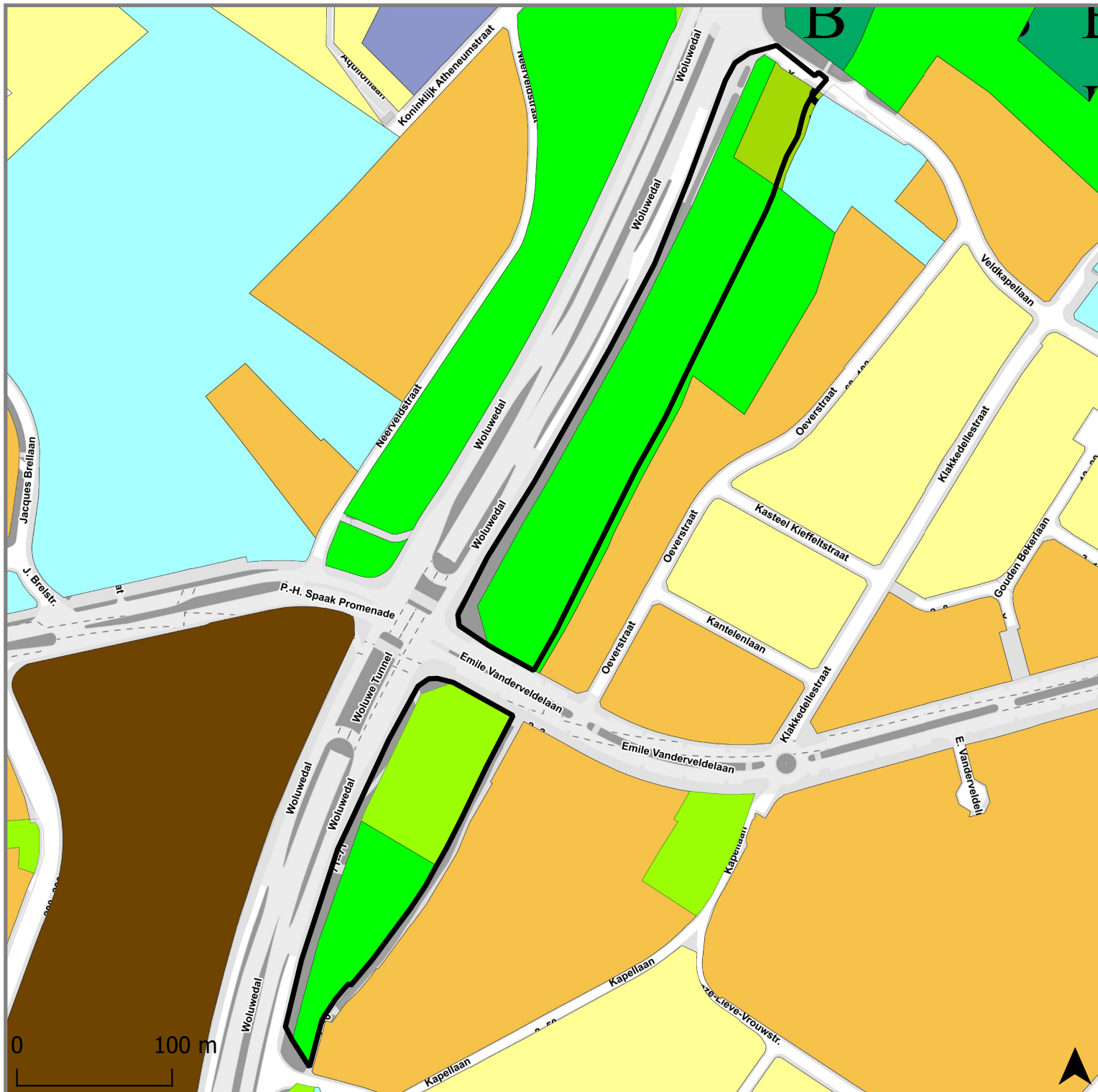
Situering deelgebied IB14 en kadastrale percelen

Legende

 Deelgebied IB14

Fond de plan / Achtergrond :
Brussels UrbIS © - CIRB-CIBG
© IGN-NGI

Kaart 1.2

Bestemmingen deelgebied IB14R (gewestelijk bestemmingsplan (GBP))

Legende

Deelgebied IB14

- Water
- Woongebieden met residentieel karakter
- Typische woongebieden
- Gemengde gebieden
- Sterk gemengde gebieden
- Stedelijke-industriegebieden
- Gebieden voor havenactiviteiten en vervoeren
- Administratiegebieden
- Gebieden van collectief belang of van openbare diensten
- Ondernemingsgebieden in stedelijke omgeving
- Spoorweggebieden
- Groengebieden
- Goreengebieden met hoogbiologische waarde
- Parkgebieden
- Koninklijk domein
- Gebieden voor sport- of vrijetijdsactiviteiten in de open lucht
- Begraafplaatsgebieden
- Bosgebieden
- Landbouwgebieden
- Gebieden van gewestelijk belang
- Groenreservegebieden

Fond de plan / Achtergrond :
Brussels UrbIS ®© - CIRB-CIBG
© IGN-NGI

Kaart 1.3

Habitattypes van communautair belang en hun verwachte evoluties in deelgebied IB14

Legende

 Deelgebied IB14

Habitats

- 6430 Voedselrijke ruigten subtype boszomen
- 6430 Voedselrijke ruigten subtype vochtige tot natte ruigten
- 91E0 Alluviale bossen subtype Ruigt-Elzenbos

Kaart 1.4

Overige natuurtypes in deelgebied IB14

Legende

 Deelgebied IB14

Overige natuurtypes binnen SBZ

- Open water
- Paden
- Tuinen en parken (+ gebouwen)
- Verharde oppervlakte
- Verruigd grasland
- Waterloop

Kaart 2

Beheerdoelstellingen in deelgebied IB14

Legende

 Deelgebied IB14

Beheerdoelstellingen

- Grasland of ruigte
- Type 4 - alluviaal bos
- vijver

Kaart 3.1

Beheermaatregelen in deelgebied IB14 - zuidelijke zone

Legende

 Deelgebied IB14

Beheermaatregelen

 Behoud en onderhoud paden

 ecologische herinrichting vijver + omgeving

 hakhoutbeheer 1x/10 jaar

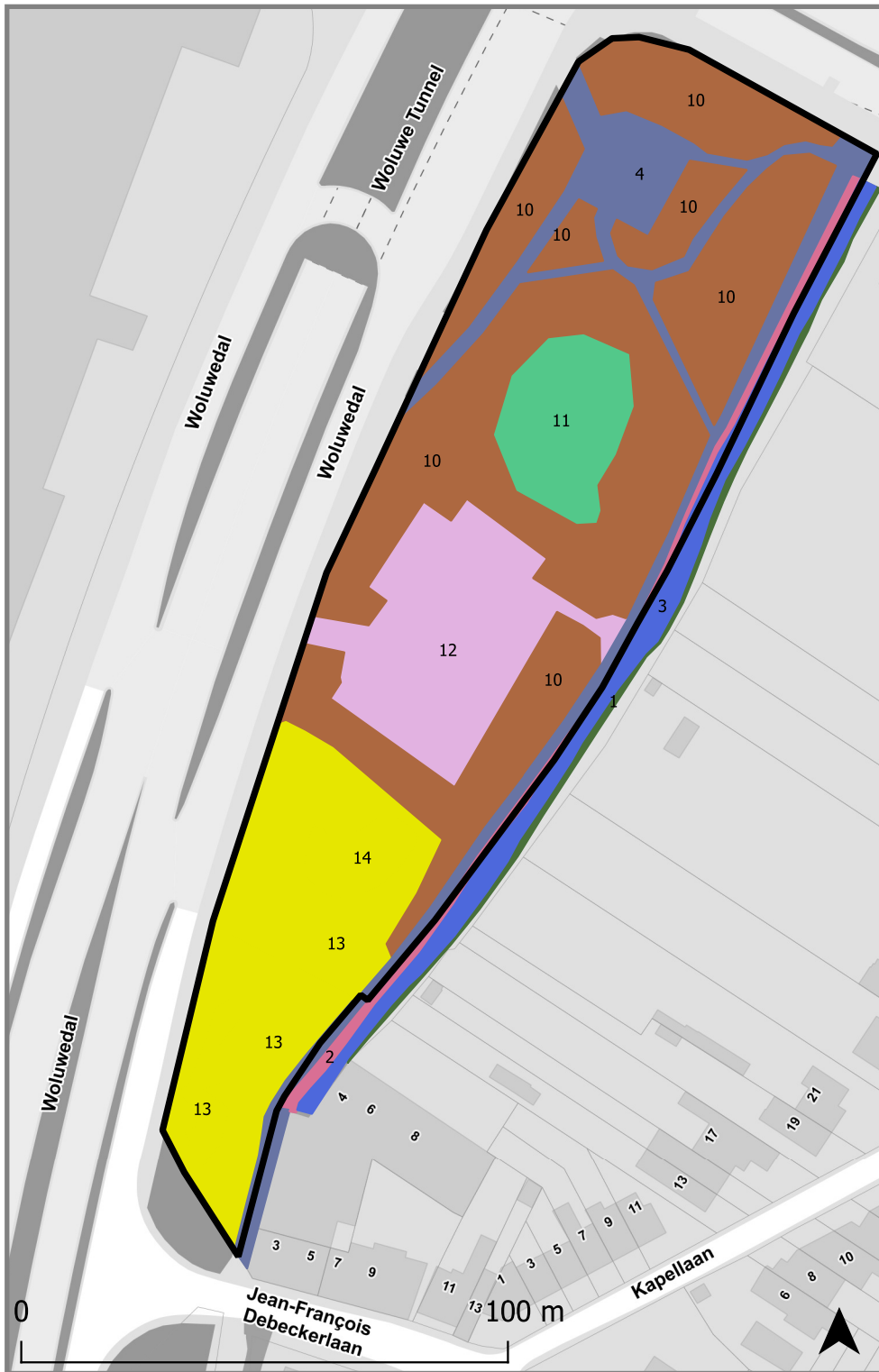
 maaibeheer 1x/3 jaar (sept-okt) (gefaseerd)

 maaibeheer 2x jaarlijks (half juni-half juli en sept)

 regulier parkbeheer

 niets doen beheer

 lokaal extensief en gefaseerd ruimen van watervegetatie en slib indien nodig (half sept-eind jan)

Kaart 3.2

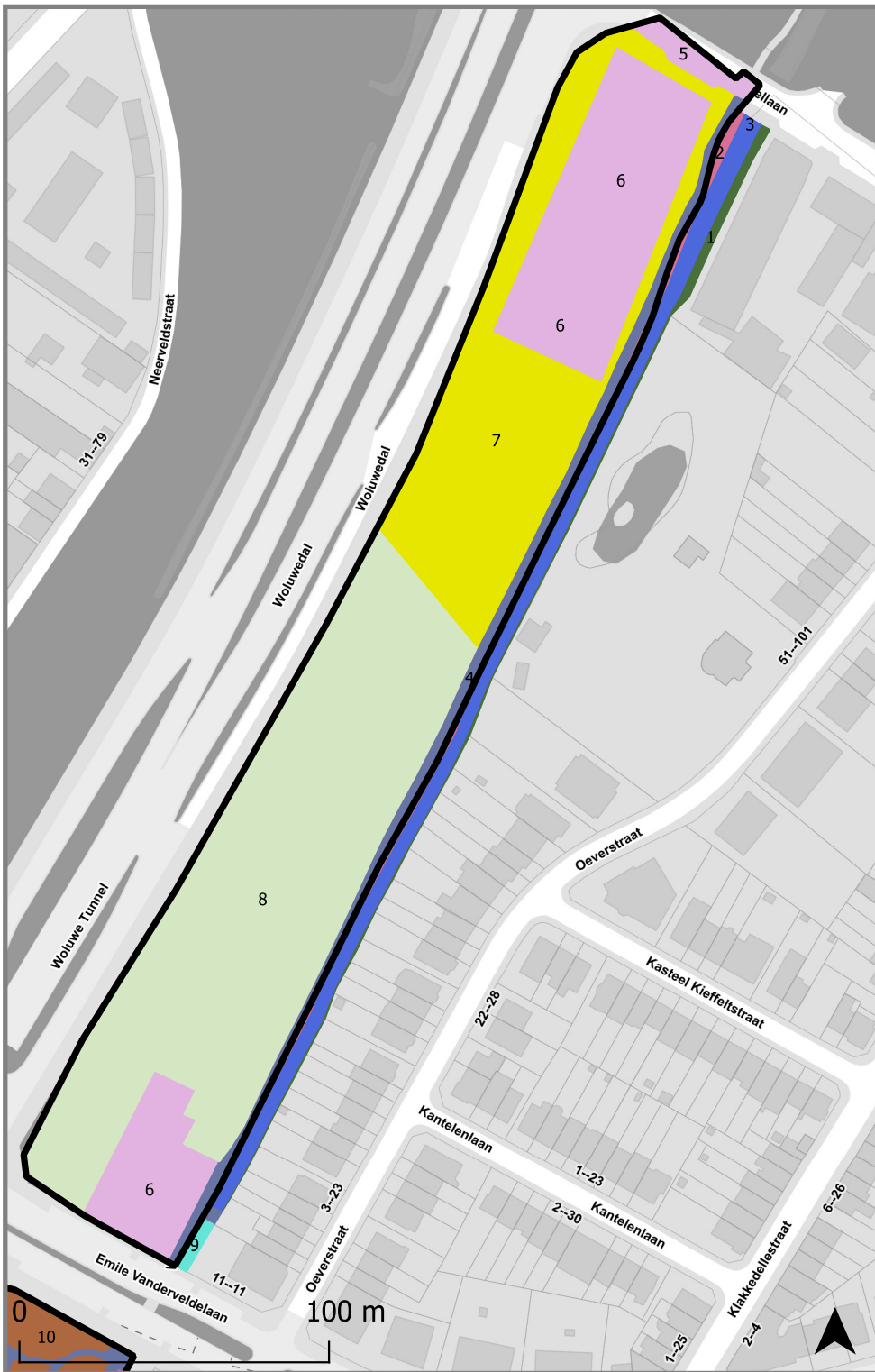
Beheermaatregelen in deelgebied IB14 - noordelijke zone

Legende

 Deelgebied IB14

Beheermaatregelen

- Behoud en onderhoud paden
- hakhoutbeheer 1x/10 jaar
- lichte selectieve hoogdunning (verhogen lichtinval)
- maaibeheer 1x/3 jaar (sept-okt) (gefaseerd)
- maaibeheer 2x jaarlijks (half juni-half juli en sept)
- onderhoudssnoei
- regulier parkbeheer
- niets doen beheer
- lokaal extensief en gefaseerd ruimen van watervegetatie en slib indien nodig (half sept-eind jan)

6.6 Bijlage 6: Begeleidende achtergrondinformatie beheermaatregelen

6.6.1 Bestrijding Japanse duizendknoop

Japanse duizendknoop behoort tot de moeilijkst te bestrijden invasieve uitheemse planten in België. Haar uitbreiding gebeurt hoofdzakelijk vegetatief, hoewel onlangs werd aangetoond dat ze in België ook zaad produceert. Wanneer fragmenten van de plant verspreid worden, kunnen deze uitgroeien tot een nieuwe besmettingshaard.

De invasieve duizendknoop goed beheren, vraagt kennis van zake. De aanpak hangt af van het stadium van besmetting. Best kan de populatie uitgeroeid worden in een vroeg stadium. Dan wordt verhinderd dat grote, monotone haarden kunnen ontstaan. Hierdoor worden toekomstige kosten voor populatiecontrole of het beperken van de hinder vermeden. De volledige groeiplaats dient herhaaldelijk aangepakt te worden om herkolonisatie na de bestrijding te vermijden.

Men kan planten afdekken, regelmatig maaien, uittrekken of uitgraven. Begrazing of behandeling met herbiciden zijn ook opties. Het succes van al deze beheermethodes is echter bijzonder variabel. Er is dus geen methode die 100% garantie biedt op een snelle en complete verwijdering. Maatwerk levert de beste resultaten. In sommige gevallen kan het volstaan de uitbreiding van de populatie tegen te houden. Resultaten uit veldproeven geven aan dat duizendknoopruigten minder sterk uitbreiden wanneer ze onaangeroerd blijven. Hoe minder ze verstoord worden, hoe minder duizendknoop gestimuleerd wordt om ondergrondse uitlopers te vormen en bijgevolg hoe trager de uitbreiding.

De aanplant van een bomen- of een struikengordel rondom of langsheen invasieve duizendknoop kan ook helpen om de haard in te dijken. Invasieve duizendknoop is beduidend minder productief op beschaduwde standplaatsen.

6.6.2 Beheermaatregelen vijver

6.6.2.1 Baggeren/Kruidruimen

Baggeren is een herstelmaatregel in plassen met een dikke, voedselrijke sliblaag. Het houdt het verwijderen in van de modderlaag tot op de bodem, zonder aantasting van de vorm van de plas en zonder verdieping. Ook wanneer de externe oorzaken van eutrofiëring zijn opgeheven, kan het noodzakelijk zijn om grondig te baggeren om op redelijke termijn enig herstel te bekomen.

Het meest efficiënt en nauwkeurig kan het slib onder droge omstandigheden worden geruimd. Het compleet droogleggen van het water kan wel leiden tot het verlies van bepaalde diersoorten. Indien droge slibruiming niet mogelijk is, is men genoodzaakt te baggeren vanaf de oever of vanuit een boot. Dit gebeurt best met een wormwiel- of augerzuiger, die voor minder schade zorgen aan het bodemprofiel dan bij andere technieken het geval is (vb. cuttersysteem). Belangrijk is wel te beseffen dat het slechts gedeeltelijk verwijderen van het slib meestal niet tot een duurzaam resultaat leidt. Het slib wordt best niet meteen afgevoerd. Wanneer het op ongeveer een meter van de plas kan uitlekken, stroomt er niet te veel afval weer in de vijver maar kunnen de diertjes erin nog terug naar het water kruipen.

Deze beheermaatregel wordt best uitgevoerd in de nazomer, wanneer de waterstand het laagst is.

Omdat ook onder het regime van regulier beheer voortdurend nieuwe plantenresten accumuleren op de waterbodem, kan ruimen/baggeren ook in het kader van dit regulier beheer een aangewezen beheermaatregel zijn. De termijn waarop het slib opnieuw verwijderd dient te worden is sterk afhankelijk van de lokale situatie. Ophoping van plantenresten gebeurt in elk geval sneller naarmate de voedselrijkdom groter is en er zich meer struiken en bomen in de omgeving van het water bevinden. Bij dit regulier beheer kan ook een deel van de water- en oeverplantenmassa worden gemaaid, met afvoer van het maaisel ("kruidruimen"), om te voorkomen dat de plas te snel dichtgroeit en dat te veel

plantendelen zich opstapelen op de bodem. Kruidruimen gebeurt in het najaar of de winter. De frequentie hangt af van de voedselrijkdom van het systeem (om de 2-5 jaar). Momenteel is dat echter niet aan de orde. Ook bij kruidruimen wordt het verwijderde materiaal enkele dagen op de oever gelaten, zodat aanwezige diertjes terug de vijver in kunnen.

6.6.2.2 *Biologische behandeling van de sliblaag met behulp van saprofytische bacteriën*

Er bestaan meerdere typen preparaten in de handel die een biologische behandeling van vervuilde waters en sliblagen mogelijk maken door aërobe bacteriologische afbraak van organisch materiaal. De resultaten van zo'n behandeling omvatten een verbetering van de helderheid van het water, een substantiële vermindering van de slibhoogte op de bodem en het verdwijnen van de geurhinder waarmee overmatige aanwezigheid en anaërobe ontbinding van organisch materiaal in een waterlichaam gepaard kan gaan. De bacteriën in kwestie zijn gefixeerd op een poreuze drager die een groot contactoppervlak met het omgevende water toelaat. Afhankelijk van het product dient een behandeling enkele keren herhaald te worden, maar uiteindelijk is het proces zelfonderhoudend (door proliferatie van de bacteriën in het waterlichaam).

6.6.2.3 *Herprofilen van de oever*

Dit is een maatregel voor kunstmatige plassen met steile oevers. De maatregel beoogt een meer gunstige oeverstructuur (met geleidelijk aflopende ondiepe oeverzones) voor de ontwikkeling van water- en moerasvegetaties. Plassen met een brede gordel moerasvegetatie zijn bovendien minder eutrofiëringsgevoelig. Het is belangrijk om een niet al te gelijkmatig resultaat te verkrijgen; door kleine, abrupte reliëfverschillen kan voldoende verscheidenheid in groei- en leefcondities ontstaan.

Een brede gordel moerasvegetatie zorgt voor een toename van de insectenrijkdom, wat op zijn beurt gunstig is voor insectivoren, o.a. vleermuizen.

Momenteel bestaan er geen concrete plannen om de bestaande (kunstmatige) oevers te wijzigen. Omdat dit ingrijpende werken zijn, worden ze best uitgevoerd wanneer de vijver zou worden drooggelegd ter verwijdering van het aanwezige slib (zie boven).

6.6.2.4 *Droogzetten en afvissen*

Droogzetten en afvissen worden vaak samen uitgevoerd om de milieuomstandigheden van vijvers te verbeteren. Het droogleggen kan een positief effect hebben op de rijkdom van ondergedoken waterplanten, zoöplankton en watervogels. In geïsoleerde vijvers zonder andere ecologisch waardevolle waters in de omgeving kan echter beter geopteerd worden door minder ingrijpende maatregelen (afvissen, slibruiming zonder droogzetting). Slechts gedeeltelijk afvissen (zonder droogzetting) levert echter minder gunstige resultaten op. De ervaring leert dat het visbestand dan in zeer korte tijd weer kan evolueren naar de toestand van voor het herstel (troebele toestand). Ook wanneer herkolonisatie door vissen gemakkelijk mogelijk is, kan afvissen een maat voor niets zijn.

De drastische uitdunning van het visbestand door afvissen kan wel gepaard gaan met het uitzetten van roofvis, om de predatiedruk op planktonetende en bodemomwoelende vissoorten te verhogen. Hierdoor zal de consumptie van algen door watervlooien vergroten en het doorwoelen van de bodem door grote vissen verminderen. Hierdoor kan de waterkolom opnieuw voldoende helder worden voor de vestiging van ondergedoken waterplanten. Succes is echter niet verzekerd: in veel gevallen vindt opnieuw een sterke aangroei plaats van de ongewenste vissoorten. Herhaald afvissen kan dan nodig zijn. Bepoten gebeurt best met zes weken oude snoek (5 cm) en een minimale densiteit van 500 exemplaren/ha. Het is belangrijk dat er voldoende voor de soort gunstige omstandigheden in het water aanwezig zijn, zodat de overlevingskansen van de jonge snoek verzekerd zijn. Volgens gegevens van 1990 kan snoek wel al aanwezig zijn in de vijver.

6.6.3

Woluwe

Inbrengen van dood hout

Het inbrengen van dood hout in een beek is een eenvoudige kosteneffectieve maatregel voor ecologische waterkwaliteit door het verbeteren van de hydromorfologische processen zoals stromingsvariatie en habitatheterogeniteit. Beide leiden tot een versterking van de macrofauna en plaatselijk macrofytendiversiteit. Naast het verhogen van de ecologische waarden van de beek, zijn positieve neveneffecten van het aanbrengen van dood hout in de beek het vergroten van de retentie van de beek en het verhogen van de beekbodem, waardoor de drainerende werking van diepe insnijding wordt tegengegaan. Een eroderen van de beekoever en het opstuwen of verstopt raken van de beek treden niet op wanneer bij het inbrengen van het dood hout het volgende protocol wordt gevolgd:

Het inbrengen van dood hout door houtig materiaal als doorstroombare verspreide 'houtpakketten' van boomstammen (diameter > 20 cm) en takken (diameter > 5 cm) aan te brengen in een beektraject. Iedere 'houtpakket' omvat minimaal 75% van de beekbreedte, maar bij voorkeur de gehele breedte, en beslaat een oppervlak van circa 10-15 m². Dit komt neer op een bedekking van 20-25% van de beekbodem in het betreffende beekgedeelte. De afstand tussen 'houtpakketten' bedraagt circa 25-40 m afhankelijk van de lokale situatie. Een traject van 500 m kan op een dag worden ingericht. Door de takken en boomstammen vanaf de oever in de beek te plaatsen en onderling te 'verweven' wordt extra stevigheid verkregen. Waar mogelijk worden per 'houtpakket' de dikkere boomstammen in de oever verankerd en worden de overige boomstammetjes en takken in deze vastgelegde structuren verweven. Het is de bedoeling dat bladval in de herfst zorgt voor een aanvulling van nog eens 25% organisch materiaal. Bij de keuze van het hout worden niet alleen dikke stammen maar zoveel mogelijk kronen gebruikt. Het verdient aanbeveling om de zogenaamde hardhout soorten, zoals eik en beuk, te gebruiken en wilg of populier te mijden omdat deze laatste soorten gemakkelijk uitlopen. De positionering van het hout is zodanig dat de stroomdraad niet langs de oevers ligt maar verspreid over het 'houtpakket' loopt. De 'houtpakketten' moeten zodanig ingericht worden dat het water tijdens de piekafvoer over de 'pakketten' heen stroomt.

Micromeanders ontwikkelen

Autonome morfologische processen op microschaal (binnen de beekbedding) kunnen worden gestimuleerd door bijvoorbeeld het inbrengen van dood hout (zie boven) of door selectief onderhoud van de bedding. Waar structuren en/of vegetatie achterblijven ontstaat vertraging van de stroomsnelheid waardoor lokaal fijn materiaal sedimenteert. In geulen tussen organische structuren en gemaaide watervoerende delen van de bedding treden stroomversnellingen en lokale erosie op. Organische structuren leiden van nature vaak tot micromeandering. Micromeandering kan ook worden geïnduceerd door lokaal de oever af te graven en het weggegraven substraat aan de tegenoverliggende oever te deponeren. Natuurlijke erosie- en sedimentatieprocessen zullen de ontstane micromeander verder ontwikkelen.

Toepassing van deze maatregel vergt een geringe verandering in de wijze van onderhoud en geeft een grote ecologische winst. Een voordeel is de vergrote variatie in stromingsprofiel en morfologie. Ook het onderhoud wordt goedkoper omdat het te onderhouden oppervlak kleiner is of het onderhoud achterwege kan worden gelaten. Het resterende onderhoud vraagt wel een meer deskundige, gerichte en soms handmatige aanpak. Het toepassen van deze methode kan een begin zijn voor hermeandering. Wanneer dit niet gewenst is moet de overliggende zijde mogelijk beschermd worden tegen afkalving. De locatie van de micromeander moet daarom zorgvuldig worden gekozen (er moet voldoende ruimte zijn om op termijn een zekere meandering mogelijk te maken).

Binnen een jaar kan al effect optreden en de verdere ontwikkeling van de levensgemeenschap kan enige jaren in beslag nemen.

De kosten zijn gering bij aanleg, maar de onderhoudskosten kunnen iets stijgen.

Steile en overhangende oevers inrichten

Steile oevers komen in alle natuurlijke beken voor. De meest voor de hand liggende plaats is de buitenbocht van een meander, waar door erosie een terrasrand is aangesneden. Ook op plekken met boomwortels ontstaan steile en vaak zelfs overhangende oevers met een grote erosiebestendigheid. Boven het water vormen steile en overhangende oevers een potentiële vestigingsplaats voor planten, zoals mossen en varens, en dieren zoals holenbroedende vogels (ijsvogel) en onder water wordt schuilgelegenheid geboden aan vissen en macrofauna. Bij het graven van een steilwand of overhangende oever is de kans op een duurzame situatie klein. De morfologische omstandigheden moeten geschikt zijn. Bij voorkeur worden andere processen zo beïnvloed dat het ontstaan van dergelijk structuurvormen wordt bevorderd. Voor het ontstaan van een steilwand is een bochtstroming nodig op een locatie met een hogere rand, waarbij de stroming over genoeg vermogen beschikt om de oever te eroderen. Overhangende oevers ontstaan op vergelijkbare wijze door onderspoeling (erosie) van de oeervervegetatie, vaak bomen.

© Antea Group 2022

Zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van Antea Group mag geen enkel onderdeel of uittreksel uit deze tekst worden weergegeven of in een elektronische databank worden gevoegd, noch gefotokopieerd of op een andere manier vermenigvuldigd.